ГОЛОС УКРАЇНИ

Влада — Радам!

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 117 ◆ Середа, 19 червня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

НАРЕЧЕМСЯ УКРАЇНИ ВІРНИМИ СИНАМИ

Гори, гори, свічечко, я твоє полум'ячко заховаю од сердитого вітру. Освяти своїм сяйвом козацькі могили. Освяти дорогу козацьким дітям. Нехай про батьків правду знають, нехай рідну землю плекають, про волю козацьку пісні співають...

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

(Закінчення на 9 стор.).

В НОВО-ОГАРЬОВО 17 червня відбулось засідання підготовчого комітету. Проект Союзного договору, розроблений повіноважними представниками республік, детально і не раз уточнений Радою федерації і підготовчим комітетом, направлено тепер на розгляд Верховним Радам республік і Верховній Раді СРСР.

З деяких статей проекту, в основному підтриманих, висловлено зауваження, які підлягають дальшому погодженню, висловлено побажання до Верховних Рад обговорити проект уже в червні ц. р.

На цьому підготовчий комітет завершив виконання доручення, даного йому IV З'їздом народних депутатів СРСР.

УЧОРА перший заступник Голови Верховної Ради Української РСР І. Плющ прийняв делегацію парламентаріїв сейму Республіки Польщі. Під час зустрічі було порушено найважливіші питання щодо розвитку безпосередніх широких і взаємовигідних відносин між двома країнами. І. Плющ, зокрема, зазначив, що встановлення таких зв'язків стало можливим завдяки прийнятій на Україні Декларації про суверенітет. Це дало республіці широкі можливості інтеграції з іншими країнами на рівноправній основі. Щодо українсько-польських відносин, то, як було підкреслено, значним поштовхом для їх розвитку став торішній візит на Україну міністра закордонних справ Польщі К. Скубішевського. І нині серйозно постає питання конкретизації підписаних угод про наміри. Тут і встановлення дипломатичних відносин, і економічне співробітництво, і культурні зв'язки. «Треба руйнувати «берлінську стіну» між державами, — сказав перший заступник Голови Верховної Ради УРСР. — Але наша політика починається з того, що Україні треба стати суверенною державою».

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада Української РСР

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047 Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською — 446-60-22

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 166.300

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок на 8 сторінках, у середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

Парламентська хроніка

І ЗНОВУ — «ДЖЕНТЛЬМЕНСЬКИЙ НАБІР»

Ранкове засідання 18 червня

До завершення роботи третьої сесії Верховної Ради дванадцятого скликання залишається обмаль часу, якщо канікули і справді почнуться, як намічалося, 28 червня. За орієнтовним графіком, намічається на нинішньому робочому тижні розглянути 18 питань. Назвемо деякі з них. Обговорюватимуться проекти законів про — цінні папери і фондову біржу; охорону навколишнього природного середовища; відповідальність за створення військових, охоронних та інших воєнізованих формувань, не передбачених законами Української РСР; про оренду; посилення відповідальності за спекуляцію, незаконну торговельну діяльність і за зловживання в торгівлі; амністію з нагоди річниці прийняття Декларації про державний суверенітет України; всеукраїнський та місцеві референдуми. Депутати заслухають також інформації Кабінету міністрів, обговорюватимуться й строки виборів Президента Української РСР, намічено внести зміни і доповнення до Конституції розглянути питання про Концепцію нового Основного Закону тощо.

Як, бачимо, дуже напружений цей орієнтовний графік роботи сесії. Втім, життя вимагає розв'язання ще багатьох проблем. Тому, мабуть, коли Голова Верховної Ради Л. Кравчук на ранковому засіданні запропонував депутатам висловитися з приводу орієнтовного графіка роботи, бажаючих «втиснути» до нього інші питання було більш ніж досить. І справді, народні депутати порушували чимало пекучих проблем, які, однак, не можуть бути розв'язані, так би мовити, самим внесенням до розгляду, бо вимагають копіткої роботи.

До того ж, чимало часу використовують депутати для «розминок» після перерви в роботі пленарних засідань. І на першому — намагаються вихлюпнути на аудиторію все, що нагромадилося за час такої перерви. Це вже стало традицією, коли перша година роботи пленарного засідання нагадує розгляд питань з розряду «різне». Що ж наболіло депутатам протягом перерви?

— Люди не вірять, — зауважив депутат Ф. Панасюк, — у «доброго царя». Невже у Верховної Ради і новоствореного Кабінету міністрів не вистачає зусиль без Президента розв'язати елементарні питання поліпшення обслуговування населення?

Цікава точка зору, чи не так? З неї випливає, що запровадження президентства на Україні необхідне, щоб поліпшити рівень обслуговування населення...

Депутат О. Барабаш нагадав колегам про те, що було б логічно продовжити розгляд питання про передачу підприємств союзного підпорядкування в юрисдикцію України, зокрема альтернативного проекту постанови з цього питання, зважаючи на поспішну підготовку Союзного договору.

Однак депутати не погодилися із пропозицією.

Знову і знову звучали вимоги щодо розгляду законопроектів про альтернативну службу, про хід виконання постанови про проходження військової служби на території України, про скасування постанови щодо арешту депутата Степана Хмари...

Якщо проаналізувати, врешті, такі «розминки» після перерв у пленарних засіданнях, можна зробити такий висновок: щоразу депутати порушують одні й ті ж самі питання, що нагадують своєрідний «джентльменський набір». А це означає, що коефіцієнт корисної дії цих «порушувань» близький до нульового. Надто вже повільно пробивають собі дорогу в життя навіть прийняті вже постанови і закони, надто інертно втілюються найкращі наміри. Звичайно, це можна пояснити багатьма об'єктивними причинами. Однак поясненнями ситий не будеш.

Втім, можливо, до завершення роботи сесії і Кабінет міністрів, і парламент зроблять конкретні кроки в економіці та політиці, що хоча б певною мірою посприяють стабілізації в республіці. Прийнятий орієнтовний графік роботи дає підстави сподіватися на це.

Одним з поштовхів до подальшого розвитку ринкових відносин, здається, має стати Закон УРСР «Про інвестиційну діяльність», про проект якого доповідав державний міністр з питань інвестиційної політики і будівельного комплексу В. Борисовський. У проекті закону пропонується визнати, що інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для одержання прибутку або досягнення соціального ефекту. Причому передбачається, що інвестиційну діяльність на території республіки матимуть можливість здійснювати громадяни та юридичні особи не тільки України, а й інших республік, іноземних держав. Усім, незалежно від форм власності, гарантуються рівні права. Держава, як свідчать положення законопроекту, впливатиме на інвестиційну діяльність виключно економічними методами. І головним, на думку доповідача, є те, що закон відкриває можливість замінити громіздку систему нормативних актів, що раніше регулювали інвестиційну діяльність, обмежуючи її без будь-яких економічних обгрунтувань. Тільки у капітальному будівництві таких нормативних актів, що можна охарактеризувати одним словом «ніззя!», налічується понад 2,5 тисячі.

Після докладного обговорення законопроекту і внесення конкретних пропозицій та доповнень депутати прийняли цей документ у першому читанні.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський оглядач «Голосу України».

«МИ ХОЧЕМО ПРАЦЮВАТИ, А НЕ БОРОТИСЯ»

Підприємництво

Ці слова належать голові Спілки об'єднаних кооперативів, президентові зовнішньоекономічної асоціації «Україна» Вадиму Шульженку з Києва. І сказані вони були 17 травня цього року на зустрічі першого заступника Голови парламенту Івана Плюща і держміністра з питань власності і підприємництва УРСР Володимира Ланового з представниками недержавного сектора економіки України.

Ця зустріч — сама по собі факт знаменний і обнадійливий. Адже, якщо розібратися, то вперше на такому високому рівні приймали нових людей нової економіки, визнавали існування поруч з державним економічним монстром цілком конкурентоспроможні нові структури: кооперативи, малі, спільні, народні й орендні підприємства, комерційні банки, акціонерні товариства, обсяги виробництва яких становлять уже мільярди карбованців. І українські бізнесмени цілком офіційно почули, врешті-решт, із вуст І. Плюща:

— Недержавний сектор економіки — це перспектива. За ним основа майбутнього нашої економіки. А вона може розвиватися тільки за власними об'єктивними законами. Економіка не терпить партій. Партії — для громадян, які об'єднуються в них, щоб обстоювати певні позиції. А для виробників головне — технології і трудова дисципліна, а соціальний захист — профспілкам. Нехай вони й стоять на варті інтересів працюючих між ними й будь-якою адміністрацією.

Нам треба 60-70 відсотків основних фондів роздержавлювати й приватизувати. Спершу — торгівля, сфера послуг, легка промисловість, згодом — і базові галузі. Це — один бік справи.

А другий: це нічого, що нова, недержавна, економіка нагадує сьогодні каламутний потік. Помилка думати, що він одразу має бути світлим. Він з часом відфільтрується, і стане зрозуміло: хто тільки кишені власні набиває, а хто й про спільне дбає.

Нам потрібне сьогодні таке економічне законодавство, яке гарантувало б еволюційне перетворення економіки, зміну форм власності, а це б вело до зростання економічних показників, а отже, і до поліпшення життя людей.

Однак це не може відбуватися відразу, цьому треба вчитися.

І можна з упевненістю сказати: перший такий урок 17 травня відбувся і кроки до спільного знаменника зроблені. Присутнім на зустрічі народним депутатам УРСР О. Ємцю, В. Філенку,

(Закінчення на 3-й стор.).

На фото: під час зустрічі.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

«МИ ХОЧЕМО ПРАЦЮВАТИ, А НЕ БОРОТИСЯ»

(Закінчення. Початок на 2-й стор.).

С. Правденку, К. Завадській, І. Юхновському довелося вислухати часом не зовсім приємні оцінки своєї законотворчої діяльності. Д. Нішніанідзе, голова виробничо-будівельного кооперативу «Темп» (Хмельниччина), В. Михальченко, президент акціонерного товариства «Пластик», О. Дзюбенко, голова правління Західно-Українського комерційного банку (обидва — Львів), С. Погорєлов, генеральний директор спільного радянсько-австрійського підприємства «Мінольта трейдінг Україна» (Київ), А. Ткач, голова спілки підприємців Кіровоградщини, В. Хмільовський, перший віце-президент Спілки орендарів та підприємців УРСР, Ю. Колесніков, гендиректор концерну «Континенталь» (Крим) та інші говорили про те, що й досі немає закону про оренду, про захист іноземних інвестицій, про роздержавлення та багато інших актів, а прийняті вже прогресивні закони або ігноруються на місцях, або зводять нанівець не скасованими підзаконними актами. Податкова система в нинішньому вигляді — це зашморг на шиї нової економіки, бо фіскальний податковий режим не дає можливості розвивати виробництво, «вимиває» гроші до бюджету. Така політика — це самообман, бо чим нижчі податки на розвиток виробництва, а вища зарплата працюючим, тим скоріше наповниться казна і виробництво швидше стане на ноги, наситить споживчий ринок товарами. Потрібна й державна реклама нового недержавного сектора, щоб, врешті-решт, зламати в людській свідомості стійке уявлення про бізнесменів тільки як про здирників і хапуг, а для цього статистика повинна обчислювати їхні здобутки не якимись статистичними карбованцями, а будинками, товарами, газопроводами, одне слово — конкретними результатами праці. Що державну казну можна поповнити й одночасно, якщо дозволити викупити «довгобуди», створити державний фонд сприяння новій економіці.

Пропонували підприємці створити й фонд при парламенті для залучення висококваліфікованих фахівців, щоб ті розробляли прогресивні закони, погоджувалися самі брати участь у розробці альтернативних законопроектів. «Ми зможемо підготувати такі закони. Отоді ви й побачите, що ми стоїмо на землі, а ви, депутати, витаєте в небі», — заявив Ю. Колесніков.

І хоча І. Плющ, В. Лановий стояли на тому, що одного посередництва в діяльності багатьох кооперативів мало, що бартер не може весь час насичувати наш ринок товарами і треба розвивати власне їх виробництво, що потрібен повний бюджет на соціальні програми, склалося враження, що в залі Президії Верховної Ради зібрались однодумці.

Держміністр В. Лановий беззастережно виступив за ринок, приватизацію, антимонопольне законодавство, недержавні форми контролю за розвитком економіки, нову економічну і статистичну науки, альтернативні державним, іноземні інвестиції, роздержавлення і приватизацію банків, з яких, на його думку, має починатися все. О. Ємець запропонував спиратися в своїй діяльності на нові політичні структури і повсюдно створювати їх. С. Правденко виступив за те, щоб роздержавлення і приватизацію проводити в інтересах якомога більшої кількості простих людей, бо тільки це запорука того, що народ справді стане господарем державного майна. І. Юхновський наполягав на створенні альтернативної статистики про сьогоднішній стан республіки та інформаційної служби, поєднанні бартеру і розвитку власного виробництва тощо. Одне слово, новому потрібна допомога, погоджувалися всі.

Багато про що говорили учасники зустрічі. Але, врешті-решт, стало, як на мене, зрозуміло одне: нові люди прийшли і в парламент, і в уряд. Діють вони й на місцях. І, як сказала Н. Кожевіна, голова Київської міської профспілки кооператорів та інших недержавних підприємств, головне сьогодні, щоб нові підприємці ділом захистили Декларацію про державний суверенітет України, а Декларація захистила їх. Отже, державне мислення притаманне не тільки державним мужам. І в цьому — велика надія України.

Володимир СКАЧКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».

ПРЕЗИДЕНТИ ПРОГНОЗУЮТЬ

Як ми вже повідомляли, у Верховній Раді УРСР було ратифіковано Договір між Україною й Республікою Киргизстан. Одразу після скріплення документа підписами Голова Верховної Ради України Л. Кравчук та Президент Республіки Киргизстан А. Акаєв вилетіли до Москви для продовження роботи над проектом нового Союзного договору.

Про свої позиції щодо проекту нового Союзного договору, про певні прогнози розвитку і своїх держав, і країни в цілому ЛЕОНІД КРАВЧУК і АСКАР АКАЄВ встигли розповісти в короткому проміжку часу між підписанням Договору і відльотом до Москви.

Оцінюючи значимість ратифікованого Договору, Л. Кравчук сказав:

— Наше завдання на даному етапі полягає в тому, щоб перейти від розмов до діла, щоб усе, що тут записано, неухильно виконувалось. За всіх складнощів, які є в нас і в Киргизстані, і з якими не можна не рахуватися, треба не піддаватися паніці, важкому настрою, добиватися, аби все, що ми вирішуємо, домовляємось, записуємо, обов'язково виконувалось. Ось Президент Республіки Киргизстан Аскар Акаєвич казав, що ми вступили в принципово нову, якісно іншу еру наших дружніх братських стосунків. І я з цим згодний. Дивіться: окрім усього іншого, ми приступили до створення спільних підприємств у різних сферах — від легкої до гірничорудної промисловості. Це стає свідченням дійсно реального втілення в життя договірних стосунків, які ми підписали.

Даючи оцінку перспективам розвитку горизонтальних зв'язків між республіками, Президент Республіки Киргизстан А. Акаєв сказав:

— Вважаю, що горизонтальні зв'язки — це ідея фундаментальна, єдино правильна в нинішніх умовах. До речі, один із авторів ідеї, зачинателів такої форми зв'язків і втілення їх у реальність — Леонід Макарович Кравчук. Думаю, що горизонтальні зв'язки зіграють особливу роль в інтеграції наших союзних республік в оновленому Союзі. Вони відповідають реаліям сьогоднішнього дня і відіграють більш вирішальну роль, ніж вертикальні зв'язки.

— Я хотів би, — додав Л. Кравчук, — продовжити сказане Аскаром Акайовичем. — Справді, майбутнє за горизонтальними зв'язками. Якщо буде створено союз суверенних держав і точно розподіляться повноваження між Центром і державами, що складатимуть Союз, то основні зв'язки залишаться між республіками. Центр буде компетентний тільки в тих питаннях, які делегуватимуть йому держави.

Я б висловився з цього приводу навіть так: коли б сьогодні не існувало горизонтальних зв'язків між республіками, наше становище було б ще важчим. Адже, будемо відвертими, нині Центр нічим не керує. Він діє так, як кажуть на Україні: і сам не гам, і другому не дам. Московське керівництво ні з чим не може справитися саме, і в той же час обмежує можливості республік.

Ось тому наші дії у Верховній Раді, коли ми прийняли документ про передачу під юрисдикцію України підприємств союзного підпорядкування, — вимушені, бо різні асоціації, корпорації, кооперативи почали розтягувати по своїх норах багатства України. Уже дожилися до того, що окремі кооперативи почали торгувати суднами — замахнулися на цілий Чорноморський флот!

Було й таке запитання:

— Ще раз про певні прогнози. Сьогодні Президент СРСР заявив, що республіки ось-ось завізують проект Союзного договору. Що, всі проблеми вже подолані на шляху до цього?

— Ні, — відповів Леонід Макарович. — Зауважень республік до проекту Союзного договору ще немало. І коли вони не будуть реалізовані, ні про яке візування не може бути й мови.

А. Акаєв:

— Я підтверджую слова Леоніда Макаровича: коли останній раз обговорювали проект Договору, залишались два-три таких питання, до яких ще треба було дійти згоди. Але коли ми ось відкрили останній варіант, побачили, що кількість таких позицій різко збільшилась. Так що сьогодні перед нами тяжка робота, нові дебати й дискусії.

Бесіду записав Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

Репліка

«ДАВАТИ ЧИ НЕ ДАВАТИ?»,

або Драма Шекспіра на білоцерківському кону

Більше півроку в сесійному залі Білоцерківської міськради народних депутатів час від часу розігрується драма майже за Шекспіром. Тільки на відміну від Гамлета, серце якого краяло питання «Бути чи не бути?», народні обранці дискутують довкола питання «Давати чи не давати?»

Що й кому? Воду — уманцям. Звідкіля? З Росі. Якщо мене не підводить пам'ять, то білоцерківці вже на трьох останніх сесіях безуспішно намагаються розрубати цей гордіїв вузол. А взагалі історія ця тягнеться ще з часів «славного застою», коли під будівництво гіганта білоцерківської індустрії — заводу шин і гумоазбестових виробів — було підверстано спорудження двох водогонів — Дніпро — Біла Церква і Біла Церква — Умань. Тоді це було потрібно всім. У всякому разі аргументи були тільки «за». У шедеври міноводгоспівської «архітектури» було вкладено мільйони карбованців. Нині ці споруди готові. Але поки що відіграють роль пам'ятників. Не діють.

А стотисячна Умань має воду в кранах кілька годин на добу: режим жорстної економії. Тридцять вісім літрів на кожного жителя. Така норма. Хіба уманці винуваті, що їхні далекі предки обрали місцем свого житла саме це скелясте нагір'я? Але розплачуватися доводиться їм.

З першими просвітками перебудови всі раптом у СРСР відчули себе господарями. Не більше й не менше як власниками не тільки виробничих фондів, а й землі, надр, річок, джерел, калюж. Додала масла у вогонь чорнобильська аварія, екологічні проблеми. Людство почало прискіпливіше звіряти свої кроки. З одного боку, це добре. А з іншого? Недаремно кажуть, що ліпше з розумним загубити, ніж з дурнем знайти.

Взяти хоча б згаданий гордіїв вузол білоцерківських депутатів. Особливо показова остання сесія, куди були запрошені уманці і представники тих районів, що лежать у басейні річки Рось.

Своїх колег і земляків з Білої Церкви суто по-людськи розумію. Так, як і уманців. Але чи правильні контраргументи вони вибрали, чи в ту ціль б'ють?

В цілому за рік з басейну річки Рось на зрошення, для потреб промисловості забирається близько 170 мільйонів кубічних метрів води (зазначу, що з року в рік ця цифра різна). А для того, щоб напоїти уманців, треба всього-на-всього п'ять відсотків від цієї кількості води. Мізер.

Але майже всі депутати говорили тільки про ці п'ять відсотків. Жоден з них не порушив питання, чи правильно витрачаються решта 95 відсотків води. Чи раціональна така кількість води для зрошення, чи не переборщують промислові гіганти міста, поглинаючи у своє чрево мільйони кубометрів води. Справжній господар ці питання не обійшов би. На жаль, у залі переважало технократичне мислення. Це й не дивно, адже значна кількість депутатів міськради — керівники підприємств і установ. То для чого ж їм рубати гілку, на якій сидять. Інша частина депутатів не вникла в проблему. Тож і сперечаються про п'ять відсотків води для людей, «забувши» про 95 — для індустрії й господарського комплексу.

Була на сесії ще одна пропозиція. Мовляв, оскільки вода з Дніпра не дуже чиста після чорнобильської аварії, то спрямувати її прямо на Умань, повз Білу Церкву. Свідомо опускаючи моральний аспект цієї пропозиції, не буду сперечатися й відносно чистоти дніпровської води — це справа чесних спеціалістів-радіологів, — але такі міркування аж надто дилетантські. Чому? Судіть самі.

Мінімальна кількість води, яку можна перегнати з Дніпра в Білу Церкву, — 70 тисяч кубічних метрів за добу. А водогін з Білої Церкви до Умані потужністю 20 тисяч кубометрів води. Так я хочу запитати прихильників транзиту дніпровської води: куди вони збираються діти 50 тисяч кубометрів?

Ось такі ребуси п'ятирічок якості, кількості, робітничих гарантій доводиться розгадувати народним обранцям. Але важливо, щоб за суперечками й дискусіями вони не забували головного — просту людину. Якій хочеться і їсти, і пити. Та й умитися по-людськи вона не проти.

Леонід БРОВЧЕНКО, економічний оглядач «Голосу України», народний депутат Радянської районної Ради Києва.

Телеграфним рядком із Сум

СУМЩИНА — КАНАДЩИНА

Канадською областю України назвав тамтешню діаспору професор Йоркського університету Юрій Даревич, виступаючи в Сумах перед активістами Руху та Товариства української мови. Гість закликав до розвитку взаємних зв'язків.

У МАГАЗИН — ПОМРІЯТИ

В обласному центрі відкрито валютний магазин «Мрія», де на 350 квадратних метрах є все, чого душа забажає. Магазин одразу ж охрестили музеєм сучасної фантастики. За три перших дні магазин виручив 800 інвалютних карбованців.

ДЕ МИЮТЬСЯ СПОНСОРИ?

Через аварійний стан закрито центральну лазню в Конотопі. Заклики міської влади до підприємств та організацій виділити кошти не увінчались успіхом. Цікаво, де ж миються самі спонсори?

БЛИЖЧЕ ДО СОНЦЯ

На даху кооперативного гаража у новому мікрорайоні Сум виросла споруда з металу й скла. Так одне з підприємств знайшло собі ділянку під теплицю.

ЗНІМАЄТЬСЯ КІНО

Творча група київської кінохроніки почала роботу над стрічкою про Олександра Олеся. Перші кадри знято в селі Верхосулка Білопільського району, де минули дитячі роки поета.

Віталій МАКСЮТЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

СИТІ ГОЛОДНИХ НЕ РОЗУМІЮТЬ

Слідкуємо за конфліктом

17 червня я був знову в Носівці. Тиха, спокійна на окраїнах, вона вирувала гнівом, обуренням у центрі, біля райвиконкому. На жаль, мало що було зроблено, щоб стабілізувати напружене становище. Пленум райкому партії, який відбувся днями, розглянувши ситуацію в районі, оголосив догану першому секретареві райкому КПУ Вірі Сотниченко і майже одноголосно підтвердив їй довір'я. Проте це рішення не задовольнило опозицію, яка налічує уже 8 страйкових комітетів, багато громадян райцентру. У п'ятницю, 14 червня, оголосили повторну голодовку директори носівських шкіл № 2 і № 4 Григорій Музиченко і Микола Єфіменко. Протягом суботи і неділі до них приєднався інспектор районо Іван Кошовий, заступник головного лікаря районної лікарні Федір Картун, одинадцять «афганців». Вони вимагають відставки бюро райкому КПУ, голови райради, його заступників. У понеділок у місті оголошено загальний страйк, тому бачив біля райвиконкому страйкуючих заводу «Победит», фабрики «Реммеблі», ремонтно-транспортного підприємства, цукрового комбінату, районного вузла зв'язку, дорожнього відділу, райагробуду.

— Наше районне керівництво втратило кредит довір'я, — сказав мені «афганець», завідуючий відділом райкому комсомолу Олександр Мужченко. — Це не тільки наша думка.

Не повірити хлопцям не можна. Адже як пояснити позицію голови районної Ради В. Приходька, який знову ніби вранці захворів і виїхав невідомо куди. Це викликало обурення навіть у депутатів. Позачергова сесія районної Ради за вимогою страйкуючих і голодуючих переноситься о 12 годині в районний будинок культури. У ній взяли участь представники трудових колективів міста. Заступник голови обласної Ради В. Ковальов, взявши слово, назвав основною причиною поглиблення напруженої ситуації в районі — непродумані дії районного керівництва. Промовці говорили про наболіле, авторитарний стиль керівництва, констатували, що нині в Носівці реальне безвладдя. У багатьох виступах підтримувалася вимога відставки В. Приходька. Більшістю голосів депутати звільнили останнього від обов'язків голови Ради і райвиконкому.

Голова Червонопартизанської сільської Ради депутат В. Циганок звинуватив М. Єфіменка у непривабливій боротьбі за керівний портфель.

— Я голодую не за керівний портфель, — уточнює Микола Сергійович, — а за гуманну демократичну владу, якої нині немає в районі.

Ви... відкл... сію. ... ня пр... голов... зюрі, ... медя, ... райви... Створ... вірці ... рівни... рати... дитьс... рішен... перед... У ... шість... голод... мето... У ... лекті... ти.

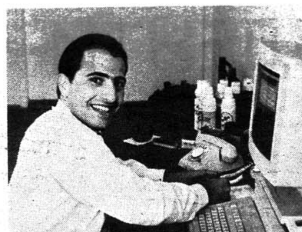
ЩО ЗА ЖИТТЯ БЕЗ КОНКУРЕ...

Як вони це роблять!

У Києві ні-ні, та й наштовхнешся поглядом на яскраву рекламу: «Купуйте миючий засіб «Делікат» — новий продукт спільного підприємства «СК Джонсон Київ корпорейшн». На стінках тролейбусів, у вітрині ЦУМу, по телебаченню і радіо — купуйте «Делікат».

У магазині вибір хоч і невеликий, але «Делікат» з-поміж усього вирізняється красивою упаковкою. Придбала. Як і обіцяли виробничники, після кількахвилинного замочування у пахучій рідині, моя шовкова блузка була чистою. Гарний засіб «Делікат». Я б його й без реклами придбала. Справді, навіщо підприємство витрачає чималі кошти на пропаганду своєї продукції, якщо при наших дефіцитах її й без цього розкуплять?

З цього запитання й розпочалася наша розмова з директором з науки і розвитку спільного радянсько-американського підприємства «СК Джонсон Київ корпорейшн» Франком Бенаму.

— Як це навіщо? Ми випустили хороший продукт і хочемо пояснити, що це таке. На Заході новинку важко продати. У Радянському Союзі зараз реклама, може, й справді не потрібна, але ми думаємо про майбутнє. Я вірю, що у вас буде ринок, тож працюємо вже на той час, коли з кількох сотень найменувань миючих засобів покупець вибере той, який уже добре знає — «Делікат». Та й споживачі повинні запам'ятати, що виробники цього товару — серйозні люди.

— Як ви робите рекламу?

— Цим відає служба маркетингу, що є серцем нашої компанії. Саме вона вводить і в бізнес. Буває, що на рекламу витрачається 20 відсотків вартості проданої продукції.

У вашій країні ситуація дещо інша. На рекламу нових виробів ми, звичайно, витрачаємо менше коштів, але вкладаємо не менше зусиль. Наприклад, коли до випуску готувався «Делікат», то дизайнери фірми опитали сотні жительок Києва, а пробний випуск цього засобу подарували продавцям ЦУМу, уважно вислухали їх зауваження і пропозиції.

— І як «спрацьовує» ваша реклама?

— Важко визначитися, бо, можливо, на нас працює ще й бідність радянського товарного ринку, відсутність конкуренції. Добре, що ми можемо продавати, але погано, що конкуренція не підштовхує до поліпшення якості продукції. Але хоч для нашого бізнесу зараз і не дуже сприятлива ситуація, в майбутньому вона обіцяє повернутись для нас вигодою: на радянському ринку ми матимемо пріоритет.

— А зараз ви ризикуєте?

— До певної міри так. Але ризик — традиція нашої компанії, яка часто починає свою діяльність у несприятливих для бізнесу регіонах. Наприклад, у Південній Америці, а недавно Китаї. У доцільності створення СП на Україні, правда, партнерів довелося переконувати. Бо справді важко пояснити, чому зараз треба багато коштів витратити, але протягом п'яти років не одержувати дивідендів. Пізніше, звичайно, всі наші витрати окупляться.

— Що ж запропонує покупцям «СК Джонсон Київ корпорейшн» найближчим часом?

— ... нема... «Де... ких ... шир... виго... тра... са... для ... під... для ... во ... Укр... не ... кав... рів, ... спі... доб... до ... нез... хоч... ком... пра...

Про що говорять

КРОКОДИЛ НЕ ЛОВИТЬСЯ, КАВА НЕ РОСТЕ...

Із завмиранням серця ми проглянули перелік товарів, ціни на які останнім часом не зростатимуть, та любителі кави раділи передчасно. Як повідомив заступник міністра торгівлі України Віктор Ковтуненко, ми допиваємо позаминулорічні запаси. Минулого року закупівель кави не було. Що ж нам залишається? За висловом заступника міністра, якщо питимемо «вприглядку» — вистачить ще на пару місяців. Якщо не стримуватимемося — максимум на місяць. Ніяких переговорів на нові закупки не ведеться: валюти нема.

Коли каву завезли у Європу, Йоган Себастьян Бах написав на честь екзотичного напою кантату. Схоже, хтось з місцевих композиторів незабаром візьметься за реквієм. Зніміть капелюхи, кавомани...

Фото Сергія П'ЯТЕРИКОВА.

Телеграфним рядком з Одеси

ПОВЕРНЕННЯ БОТЄВА

Пам'ятник відомому болгарському поетові-революціонерові Христо Ботеву, який загинув 115 років тому, відкрито в селі Задунаївка Арцизького району. Тут він колись учителював, вів просвітительську й революційну роботу. Створив пам'ятник скульптор з Болгарії Георгій Недялков. А освятив його в день відкриття ректор Софійської духовної семінарії єпископ Георгій.

АСОЦІАЦІЯ В'ЯЗНІВ

Створенням міжреспубліканської асоціації завершився в Одесі всесоюзний установчий з'їзд колишніх в'язнів фашистських гетто й концентраційних таборів — осіб єврейської національності.

Асоціація має намір стати на соціальний захист своїх членів та сімей загиблих, добиватися морального та матеріального відшкодування з боку Німеччини.

ФІЛАТОВ У ІТАЛІЇ

Очна клініка «Філатов» буде незабаром відкрита на півдні Італії. Угоду про спільне підприємство щойно підписали науково-дослідний інститут очних хвороб і тканевої терапії імені академіка В. Філатова та одна із зарубіжних фірм.

ЯК ПО МАСЛУ

85 ящиків, у кожному з яких по 20 кілограмів вершкового масла, виявили працівники міліції біля трапа літака, що вирушав додатковим рейсом з Одеси до Єревана. Всі пасажири від вантажу відмовилися. Втім, масло, відправлене до магазинів міста, жителями зустрінуте із задоволенням. Але й не зайве дізнатися, хто відпускає дефіцитний продукт на вивіз такими великими партіями.

ПІД «НУЛІВКУ»

Саме так вдалося вивернути кишені клієнтів працівникам Одеського об'єднання перукарного господарства. Вони підвищили плату за свої послуги не вдвічі, як дозволялося, а втричі. І за два місяці «настригли» додатково 183 тисячі карбованців. Та були спіймані за руку працівниками відділу цін облвиконкому.

ЗА ІНФОРМАЦІЮ — ТИСЯЧУ КАРБОВАНЦІВ

У Київському райпродторгі Одеси лише за одну ніч не дорахувалися двох бочок з-під квасу, що, за звичаєм, залишалися там, де вдень людей квасом пригощали. А у малого підприємства «Одесінжтехбуд» зникла пересувна штукатурна станція, яку залишили через поломку на узбіччі траси. Тому, хто бачив, як вона щезла, пропонують тисячу карбованців за інформацію.

Георгій ВОРОТНЮК, власний кореспондент «Голосу України».

Столичні міста Європи давно спо... дають моду на пам'ятники літерат... ним героям. В Парижі — д'Артань... в Лондоні — Холмс... І тільки ми ... ли маху. Щоправда, ображене чес... любство може потішити нержаві... «родіна-мать». Однак сатисфак... буде неповною без монументал... скульптурної групи з Пронею Про... півною в центрі. Адже грубий відсо... киян, принаймні ті, хто гордо нази... себе «карєнним насєлєнієм сталиц... прямими нащадками героїв Стари... кого. Не вірите? Ну, тоді гайда ... мною до автобуса, поки ще мо... втиснутись.

Слідом, дихаючи в потилицю по... гаром, вривається червоне од вип... го «лицьо»: «Незавісімую Україну ... падавай. Вот вам ваша Україна!... тицяє під ніс репану дулю. На за... тання: «Звідки ви такий взялись?... дише полум'ям: «І раділся і крест... в Печорской Лаврі...». Чим не на... док цилюрника з-за канави.

Праправнучки Проні, далекі од ... тичного туману духовного брата, з... годжують стосунки з вражаючим л... нізмом: «Ти чо бадаєсся?! — реп... огрядна бабенція, — корова п'я... тая». «Ето я карова п'ятністая!», ... світить чорним підпенням її віз... До гвалту приєднується решта «ка... нова населєнія». На підході до кі... вої автобус нагадує осиний рій.

Ху, витираю лоба і поспішаю до... в'яреньки в переході на площі Ж... невої революції. Перехід, він же «... ба», місце у Києві особливе. Таки... бі мікромонмартр. Тут, за двадц... юні «дарованія» миттю зварганять ... портрет «тютелька в тютельку» ... жий на вашого пращура в десят...

...ТІ ГОЛОДНИХ НЕ РОЗУМІЮТЬ

...щять «афганців». ...ають відставки ...му КПУ, голови ...ого заступників. ... у місті оголо... ...ний страйк, тому ... райвиконкому ... заводу «Побе... ...ки «Реммеблі», ...анспортного під... ...цукрового комбі... ...ного вузла зв'яз... ...ого відділу, рай...

... районне керів... ...тило кредит до... ...азав мені «афга... ...відуючий відді... ...ому комсомолу ...Мужченко. — Це ...аша думка. ...ити хлопцям не ...е як пояснити по... ...и районної Ради

Слідкуємо за конфліктом

В. Приходька, який знову ніби вранці захворів і виїхав невідомо куди. Це викликало обурення навіть у депутатів. Позачергова сесія районної Ради за вимогою страйкуючих і голодуючих переноситься о 12 годині в районний будинок культури. У ній взяли участь представники трудових колективів міста. Заступник голови обласної Ради В. Ковальов, взявши слово, назвав основною причиною поглиблення напруженої ситуації в районі — непродумані дії районного керівництва. Промовці говорили про наболіле, авторитарний стиль керівництва, констатували, що нині в Носівці реальне безвладдя. У багатьох виступах підтримувалася вимога відставки В. Приходька. Більшістю голосів депутати звільнили останнього від обов'язків голови Ради і райвиконкому.

Голова Червонопартизанської сільської Ради депутат В. Циганок звинуватив М. Єфіменка у непривабливій боротьбі за керівний портфель.

— Я голодую не за керівний портфель, — уточнює Микола Сергійович, — а за гуманну демократичну владу, якої нині немає в районі.

Вибори голови Ради відкладено на наступну сесію. Вирішено також питання про відставку заступників голови райвиконкому Л. Газюри, В. Сотниченко, В. Ведмедя, керуючого справами райвиконкому М. Хахуди. Створено комісію по перевірці фактів зловживань керівників району. Адміністративний будинок, який зводиться в центрі Носівки, за рішенням сесії незабаром передадуть райлікарні.

У зв'язку з тим, що більшість вимог було виконано, голодування припинено, наметове містечко прибрано.

У вівторок всі трудові колективи приступили до роботи.

Сергій Г... ЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Чернігівська область.

Навколомистецькі новини

УКРАЇНСЬКИЙ АВАНГАРД

Історія появи виставки «Український авангард 1910—1930 років» у Державному музеї українського образотворчого мистецтва УРСР така ж дивовижна, як і все що пов'язане у нас з авангардом у живопису взагалі.

Хорватські спеціалісти звернулися до Міністерства культури УРСР з проханням надіслати роботи українських майстрів пензля початку нашого століття. Люб'язний жест зарубіжних друзів міг би дістати відповідну люб'язність — експозицію десь робіт на 30. І не більше. Та лист потрапив до талановитого київського мистецтвознавця Д. Горбачова. Саме він розробляє це золоте джерело в історії українського мистецтва.

Долаючи ряд перешкод, Д. Горбачов складає колекцію з 220 робіт, яка вперше за багато років вибирається в Європу. Каталог, у якому вміщені статті того ж Горбачова та зарубіжних мистецтвознавців, хорвати назвали біблією українського авангарду.

Після Югославії колекція побувала у Франції, покоривши її повністю. І ось тепер вона — в Києві. Звісно, тут інтерес до неї проявляють в основному спеціалісти. На жаль, широкій публіці нині — не до авангарду. Смаки тимчасово (будемо сподіватися) переорієнтувалися на більш прозаїчне. Та й ота сама «біблія українського авангарду» — каталог, продається зашифрованим, тобто неперекладеним. Бідність!

Утім до нашого міста прибув мистецтвознавець з Парижа, спеціаліст з світового авангарду Андрій Наков. І вже забирає ряд картин Богомазова в Тулузу, де справді з нетерпінням чекають роботи цього першого формаліста в історії живопису.

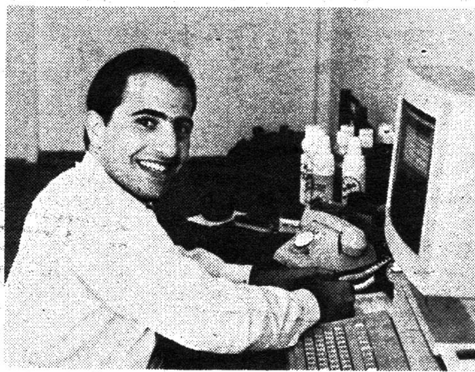
Тепер французи мріють побачити в себе виставку творів українських авангардистів не з 220, а з 1200 робіт. Тобто бажають охопити єдиним поглядом одну з найбільш вражаючих сторінок української культури. Так їм легше. Вони знають, чого хочуть.

Наталія ДЕХТЯРЬОВА,
Галина СЕВРУК.
Київ.

...ЖИТТЯ БЕЗ КОНКУРЕНЦІЇ

Як вони це роблять!

...на ...лі... ...тва ...ро... ...діо ...ат» ...ов... ...ся ...ині, ...сіб ...ла. ...алі ...ри ...мо... ...ра... ...СК

... повинні запам'я... ...робники цього то... ...йозні люди.

— ... робите рекламу?

...ідає служба мар... ... є серцем нашої ...аме вона вводить ...буває, що на рек... ...ається 20 відсот... ... проданої продук...

... країні ситуація ...На рекламу нових ... звичайно, витрачаємо менше коштів, але вкладаємо не менше зусиль. Наприклад, коли до випуску готувався «Делікат», то дизайнери фірми опитали сотні жительок Києва, а пробний випуск цього засобу подарували продавцям ЦУМу, уважно вислухали їх зауваження і пропозиції.

— І як «спрацьовує» ваша реклама?

— Важко визначитися, бо, можливо, на нас працює ще й бідність радянського товарного ринку, відсутність конкуренції. Добре, що ми можемо продавати, але погано, що конкуренція не підштовхує до поліпшення якості продукції. Але хоч для нашого бізнесу зараз і не дуже сприятлива ситуація, в майбутньому вона обіцяє повернутись для нас вигодою: на радянському ринку ми матимемо пріоритет.

— А зараз ви ризикуєте?

— До певної міри так. Але ризик — традиція нашої компанії, яка часто починає свою діяльність у несприятливих для бізнесу регіонах. Наприклад, у Південній Америці, а недавно Китаї. У доцільності створення СП на Україні, правда, партнерів довелося переконувати. Бо справді важко пояснити, чому зараз треба багато коштів витратити, але протягом п'яти років не одержувати дивідендів. Пізніше, звичайно, всі наші витрати окупляться.

— Що ж запропонує покупцям «СК Джонсон Київ корпорейшн» найближчим часом?

— Ми вже й випускаємо немало. Це вже відомий вам «Делікат» для прання тонких тканин, «Хелло» — для шерстяних, серії шампунів, виготовлених на екстрактах трав — «Бутан» «Ніжний». ...абаром випу... ...о універсальний засіб, який годиться для чищення всього — від підлоги до меблів, а також для миття посуду.

— Пане Бенаму, ви чудово володієте російською мовою. Вчили її в зв'язку з ро... ...у нашій ...їні?

— Ні, у школі.

— Як вам живеться на Україні?

— Нелегко, як, зрештою, не тільки мені. Але маю цікаву роботу, надійних партнерів, живу в чудовому місті, спілкуюся з дуже відкритими, доброзичливими людьми, що до певної міри компенсує усі незручності. Крім того, якщо хочеш поліпшити кар'єру у компанії «Джонсон», слід попрацювати на кількох посадах.

Інтерв'ю взяла
...лентина ПИ...СЬКА.

Продиктовано в номер

ВИБУХ В ЯСЕНОВІ

Удосвіта 18 червня в селі Ясенові Бродівського району стався потужний вибух. Підірвано нещодавно відкритий пам'ятний знак жертвам Другої світової війни, споруджений на кошти львівського Студентського братства. (Про його відкриття наша газета розповідала).

Як повідомив начальник Бродівського райвідділу міліції Б. Шкарада, пам'ятний знак повністю зруйнований. Вибух був настільки сильний, що пошкоджені вікна й дахи окремих хат, хоча знак встановлений за селом на пагорбі.

Спеціальна комісія райвиконкому вивчає розміри збитків. Розслідуванням займаються райвідділи міліції, прокуратури та УКДБ Бродівського району.

Оксана ТЕЛЕНЧІ,
власний кореспондент «Голосу України».
Львівська область.

...елеграфним рядком з Одеси

...ННЯ БОТЄВА

...відомому болгар... ...етові-революціоне... ...Ботєву, який заги... ... тому, відкрито в ...ївка Арцизького ...він колись учите... ...росвітительську й ...роботу. Створив ...ульптор з Болга... ...едялков. А освя... ...нь відкриття рек... ...кої духовної семі... ... Георгій.

...АЦІЯ В'ЯЗНІВ

... міжреспублікан... ...ції завершився в ...озний установчий ...іх в'язнів фашист... ...й концентраційних ...сіб єврейської на...

...має намір стати на ...ахист своїх членів ...гиблих, добиватися ... та матеріального ...ня з боку Німеччи...

...ОВ У ІТАЛІЇ

...ка «Філатов» буде ...ідкрита на півдні ... про спільне під... ...ойно підписали на... ...ний інститут очних ...невої терапії імені ... Філатова та одна ...х фірм.

...О МАСЛУ

... у кожному з яких ...ами вершкового ...и працівники міліції біля трапа літака, що вирушав додатковим рейсом з Одеси до Єревана. Всі пасажири від вантажу відмовилися. Втім, масло, відправлене до магазинів міста, жителями зустрінуте із задоволенням. Але й не зайве дізнатися, хто відпускає дефіцитний продукт на вивіз такими великими партіями.

ПІД «НУЛІВКУ»

Саме так вдалося вивернути кишені клієнтів працівникам Одеського об'єднання перукарного господарства. Вони підвищили плату за свої послуги не вдвічі, як дозволялося, а втричі. І за два місяці «настригли» додатково 183 тисячі карбованців. Та були спіймані за руку працівниками відділу цін облвиконкому.

ЗА ІНФОРМАЦІЮ — ТИСЯЧУ КАРБОВАНЦІВ

У Київському райпродторзі Одеси лише за одну ніч не дорахувалися двох бочок з-під квасу, що, за звичаєм, залишалися там, де вдень людей квасом пригощали. А у малого підприємства «Одесінжтехбуд» зникла пересувна штукатурна станція, яку залишили через поломку на узбіччі траси. Тому, хто бачив, як вона щезла, пропонують тисячу карбованців за інформацію.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Іронічний ракурс

МИ, КОРІННІ КИЯНИ...

Столичні міста Європи давно сповідають моду на пам'ятники літературним героям. В Парижі — д'Артаньян, в Лондоні — Холмс... І тільки ми дали маху. Щоправда, ображене честолюбство може потішити нержавіюча «родіна-мать». Однак сатисфакція буде неповною без монументальної скульптурної групи з Пронею Прокопівною в центрі. Адже грубий відсоток киян, принаймні ті, хто гордо називає себе «карєнним насєлєнієм сталіци», є прямими нащадками героїв Старицького. Не вірите? Ну, тоді гайда за мною до автобуса, поки ще можна втиснутись.

Слідом, дихаючи в потилицю перегаром, вривається червоне од випитого «лицьо»: «Нєзавісімую Украіну ім падавай. Вот вам ваша Україна!» — тицяє під ніс репану дулю. На запитання: «Звідки ви такий взялись?» — дише полум'ям: «І раділся і крєстілся в Пєчорской Лаврі...». Чим не нащадок цилюрника з-за канави.

Праправнучки Проні, далекі од містичного туману духовного брата, залагоджують стосунки з вражаючим лаконізмом: «Ти чо бадаєсся?! — репетує огрядна бабенція, — корова п'ятністая». «Єто я карова п'ятністая!»,. — світить чорним піднебінням її візаві. До гвалту приєднується решта «карєнного насєлєнія». На підході до кінцевої автобус нагадує осиний рій.

Ху, витираю лоба і поспішаю до кав'яреньки в переході на площі Жовтневої революції. Перехід, він же «труба», місце у Києві особливе. Такий собі мікромонмартр. Тут, за двадцятку юні «дарованія» миттю зварганять вам портрет «тютєлька в тютєльку», схожий на вашого пращура в десятому коліні. Не хочете портрета — вам погадають. Начхати на власне майбутнє — виручить рулетка. Грошам, якщо вони у вас є, не дадуть пропасти.

Що до кави, то вона у трубі приправлена хихоньками та малоделікатними репліками буфетниці. Більшість сприймає подібний «сервіс» як належне. Однак буває, що красномовна мамаша, зачепивши оголений нерв, добуде-таки з печінок клієнта жалісний зойк. «Ах ты канделябра старая...» На що вищеозначений предмет, повернувшись до крикуна могутнім сайзом, добродушно гуде: «Поцелуй меня в ж...». «Восток дело тонкое», — думає по-російськи зальотний французик і мудро посміхаючись знімає сценку на японську камеру.

Не подобається «труба», можете завітати до «Хрещатика». Публіка у цій кав'ярні гонорова. Плавні жести, розуміння в очах. Поет Цибулько вітається з поетом Малковичем. Можна підійти і стрельнути цигарку. Ба, навіть вкрутити якусь еврикоподібну сентенцію з приводу гіперверлібризму авангардиста Бригінця. Вас зрозуміють, з вами побалакають, пригостять поетичною свіжиною. Однак і тут не обходиться без капочки дьогтю. У дверях вимальовується затягнута у «лосіни» Проня. «Бонжур, мальчики, только что из Питера, видела Б. Г.» Поруч з ріденькою «барадьонкою» на рожевих щічках — київський хіпстер. В очах — світова скорбота, на руках — руде кошеня, скромна присутність котрого має вказувати на високу дзен-буддиську свідомість хазяїна.

Тим часом від площі рушила колона шахтарів. Спершись на плече «буддісту», Проня спостерігає за, уже звичним для Києва, дійством. Літературний салон перетворюється на імпровізований парламент. Вражаючи глибиною думки, він багатозначно підносить палець д'горі.

Ні, далеко Парижу до Києва. Духовності не вистачає. Гуру, на кшталт Руцка пішли б там з торбами по світу. Тут же, зібравши на стадіоні тисяч під п'ятдесят таких собі Проньок, вони багатозначно виголошують: «Чернобыль дал нам духовность...» — і нічого, слухають махрових шарлатанів, віддавши карбованців п'ятнадцять. Кажуть, що розум величина кількісно стала і до густоти населення малодотична. Цікаво, скільки припадає його на тримільйонний Київ, і хто відає розподілом?

— Ладно, вяжи базар, — сичить «заделаний під американського «юпі» киянин, — хватит чернухи! А й справді, сонечко, літо... Дніпро несе на могутніх грудях лискучий мазут, на правому березі золотом бань сяє Лавра, трохи нижче «родіна», ще нижче — вакантний пагорб. Чекає монументального втілення надідеї національного духу в «ліце» вічно юної і такої рідної Проні Прокопівни.

Андрій ОХРІМОВИЧ.

ДО...

Ще в... ція здаз... ними. Т... гляди м... чено, щ... гік завт... несменов... Зовнішн... ція «Ві... вже біль... відправл... ристичн... півтори ... нинішні...

обіцяє: ... на, Юго... щі, Уг... Але пут... ки за к... наших і... міняють... тять не ...

Правд... иації п...

С...

Не в... ту СРС... гої ліги... восьмінад... ся дове... над ... «Прика... в Івано... бас» з ... ком 1:0... ру над ... 2:0, то ... на в ма... «Карпа... Бузька) ... правда, ... симов ... м'яч у ... лося, щ... — спра... не зніт... Шевчу... Галича... ну й зу... ний дл... 1:1.

Найб... забито ... ський ... шому ... опір «... один м... ніна. В... подарі ... тю. Дв... пенальт... тор заб... «Маяк»... нім, як... 5:1.

Сюрп... на наз... в Жито... прийма... СКА д... своєму ... розігра... Мізенк... Цей «у... тривог... вони ... спокій... Паєвсь... 2:0. Лі... «Поліс... але вр...

голови Ради на наступну се- ено також питан- ставку заступників виконкому Л. Га- отниченко, В. Вед- ючого справами му М. Хахуди. комісію по пере- ків зловживань ке- району. Адмініст- удинок, який зво- ентрі Носівки, за сесії незабаром райлікарні.

у з тим, що біль- ог було виконано, припинено, на- течко прибрано.

ок всі трудові ко- иступили до робо-

ий Г ЕНКО, кореспондент України». ська область.

НЦІЇ

вже й випускаємо вже відомий вам для прання тон- «Хелло» — для серії шампунів, х на екстрактах Бутан» «Ніжний». випу о універ- сіб, який годиться ня всього — від меблів, а також посуду.

Бенаму, ви чудо- російською мо- її в зв'язку з ро- іні?

школі.

вам живеться на

ко, як, зрештою, мені. Але маю ці- надійних партне- в чудовому місті, дуже відкритими, вими людьми, що іри компенсує усі Крім того, якщо пишити кар'єру у жонсон», слід по- на кількох поса-

Інтерв'ю взяла ПИ ЬКА.

Навколомистецькі новини

УКРАЇНСЬКИЙ АВАНГАРД

Історія появи виставки «Український авангард 1910—1930 років» у Державному музеї українського образотворчого мистецтва УРСР така ж дивовижна, як і все що пов'язане у нас з авангардом у живопису взагалі.

Хорватські спеціалісти звернулися до Міністерства культури УРСР з проханням надіслати роботи українських майстрів пензля початку нашого століття. Люб'язний жест зарубіжних друзів міг би дістати відповідну люб'язність — експозицію десь робіт на 30. І не більше. Та лист потрапив до талановитого київського мистецтвознавця Д. Горбачова. Саме він розробляє це золоте джерело в історії українського мистецтва.

Долаючи ряд перешкод, Д. Горбачов складає колекцію з 220 робіт, яка вперше за багато років вибирається в Європу. Каталог, у якому вміщені статті того ж Горбачова та зарубіжних мистецтвознавців, хорвати назвали біблією українського авангарду.

Після Югославії колекція побувала у Франції, покоривши її повністю. І ось тепер вона — в Києві. Звісно, тут інтерес до неї проявляють в основному спеціалісти. На жаль, широкій публіці нині — не до авангарду. Смаки тимчасово (будемо сподіватися) переорієнтувалися на більш прозаїчне. Та й ота сама «біблія українського авангарду» — каталог, продається зашифрованим, тобто неперекладеним. Бідність!

Утім до нашого міста прибув мистецтвознавець з Парижа, спеціаліст з світового авангарду Андрій Наков. І вже забирає ряд картин Богомазова в Тулузу, де справді з нетерпінням чекають роботи цього першого формаліста в історії живопису.

Тепер французи мріють побачити в себе виставку творів українських авангардистів не з 220, а з 1200 робіт. Тобто бажають охопити єдиним поглядом одну з найбільш вражаючих сторінок української культури. Так їм легше. Вони знають, чого хочуть.

Наталія ДЕХТЯРЬОВА, Галина СЕВРУК.
Київ.

Продиктовано в номер

ВИБУХ В ЯСЕНОВІ

Удосвіта 18 червня в селі Ясенові Бродівського району стався потужний вибух. Підірвано нещодавно відкритий пам'ятний знак жертвам Другої світової війни, споруджений на кошти львівського Студентського братства. (Про його відкриття наша газета розповідала).

Як повідомив начальник Бродівського райвідділу міліції Б. Шкарада, пам'ятний знак повністю зруйнований. Вибух був настільки сильний, що пошкоджені вікна й дахи окремих хат, хоча знак встановлений за селом на пагорбі.

Спеціальна комісія райвиконкому вивчає розміри збитків. Розслідуванням займаються райвідділи міліції, прокуратури та УКДБ Бродівського району.

Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».
Львівська область.

Іронічний ракурс

МИ, КОРІННІ КИЯНИ...

колінї. Не хочете портрета — вам погадають. Начхати на власне майбутнє — виручить рулетка. Грошам, якщо вони у вас є, не дадуть пропасти.

Що до кави, то вона у трубі приправлена хихоньками та малоделікатними репліками буфетниці. Більшість сприймає подібний «сервіс» як належне. Однак буває, що красномовна мамаша, зачепивши оголений нерв, добуде-таки з печінок клієнта жалісний зойк. «Ах ты канделябра старая...» На що вищеозначений предмет, повернувшись до крикуна могутнім сайзом, добродушно гуде: «Поцелуй меня в ж...». «Восток дело тонкое»,— думає по-російськи зальотний франтузик і мудро посміхаючись знімає сценку на японську камеру.

Не подобається «труба», можете завітати до «Хрещатика». Публіка у цій кав'ярні гонорова. Плавні жести, розуміння в очах. Поет Цибулько вітається з поетом Малковичем. Можна підійти і стрельнути цигарку. Ба, навіть вкрутити якусь еврикоподібну сентенцію з приводу гіперверлібризму авангардиста Бригінця. Вас зрозуміють, з вами побалакають, пригостять поетичною свіжиною. Однак і тут не обходиться без капочки дьогтю. У дверях вимальовується затягнута у «лосіни» Проня. «Бонжур, мальчики, только что из Питера, видела Б. Г.» Поруч зріденькою «борідонькою» на рожевих щічках — київський хіпстер. В очах — світова скорбота, на руках — руде кошеня, скромна присутність котрого має вказувати на високу дзенбуддиську свідомість хазяїна.

Тим часом від площі рушила колона шахтарів. Спершись на плече «будді́сту», Проня спостерігає за, уже звичним для Києва, дійством. Літературний салон перетворюється на імпровізований парламент. Вражаючи глибиною думки, він багатозначно підносить палець д'гори.

Ні, далеко Парижу до Києва. Духовності не вистачає. Гуру, на кштальт Руцка пішли б там з торбами по світу. Тут же, зібравши на стадіоні тисяч під п'ятдесят таких собі Проньок, вони багатозначно виголошують: «Чернобыль дал нам духовность...» — і нічого, слухають махрових шарлатанів, віддавши карбованців п'ятнадцять. Кажуть, що розум величина кількісно стала і до густоти населення малодотична. Цікаво, скільки припадає його на тримільйонний Київ, і хто відає розподілом?

— Ладно, вяжи базар, — сичить «заделаний під американського «юпі» киянин, — хватит чернухи! А й справді, сонечко, літо... Дніпро несе на могутніх грудях лискучий мазут, на правому березі золотом бань сяє Лавра, трохи нижче «родіна», ще нижче — вакантний пагорб. Чекає монументального втілення надії національного духу в «ліце» вічно юної і такої рідної Проні Прокопівни.

Андрій ОХРІМОВИЧ.

Контора пише

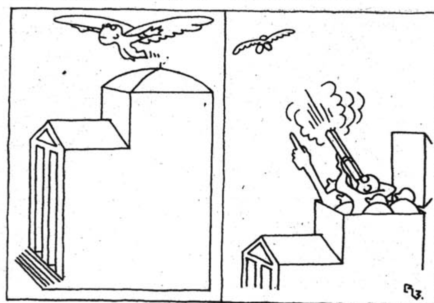
ДОЗВОЛЕНО МАТИ ПРАВО

Ще вчора туризм і комерція здавалися нам несумісними. Тепер, слава Богу, погляди міняються. Не виключено, що сьогоднішній скептик завтра стане затятим бізнесменом. А допоможе йому Зовнішньоекономічна асоціація «Вінінтер», що існує вже більше року. За цей час відправлено за кордон 40 туристичних груп, а це понад півтори тисячі чоловік. Рік нинішній ще більші привабі обіцяє: подорожі до Берліна, Югославії, Румунії, Польщі, Угорщини, Туреччини. Але путівки продаються тільки за валюту, а ощадбанки наших грошей на валюту не міняють, та й на роботі платять не доларами.

Правда, у керівництва асоціації проблем і без того вистачає. Насамперед, у відділі віз і реєстрації при управлінні внутрішніх справ Вінницького облвиконкому не вистачає закордонних паспортів. Щасливий, хто їх має — може їздити як турист чи як бізнесмен куди хоче, по кілька разів на рік. Але ситуація може ускладнитися, коли прислухаються до виступів на останній сесії обласної Ради і приймуть рішення: вінничанин має право їздити за кордон раз на рік. І не більше. Дискримінація — очевидна.

Валерій ЛАЗАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Вінниця.

Малюнок Володимира **ВАСЬКОВЦЕВА.**

Спорт

Сюрприз армійців

Не всім лідерам чемпіоната СРСР серед клубів другої ліги (українська зона) у вісімнадцятому турі вдалося довести свою перевагу над суперниками. Якщо «Прикарпаття» й перемогло в Івано-Франківську «Кривбас» з мінімальним рахунком 1:0, а «Колос» взяв гору над «Закарпаттям» — 2:0, то «Кристалу» з Херсона в матчі з дебютантом — «Карпатами» (Кам'янка-Бузька) довелося важко. Щоправда, після того, як Максимов на 30 хвилині забив м'яч у ворота гостей, здавалося, що перемога херсонців — справа часу. Але новачок не знітився. На 54 хвилині Шевчук зрівняв рахунок Галичани відійшли в оборону й зуміли втримати почесний для себе рахунок — 1:1.

Найбільше м'ячів було забито в Чернігові. Харківський «Маяк» лише в першому таймі чинив якийсь опір «Десні», пропустивши один м'яч після удару Арєніна. В другому ж — господарі домінували повністю. Двічі Грищенко (раз з пенальті), Кривенок і Дробот забили ще чотири голи, «Маяк» відповів лише одним, який провів Безуглий— 5:1.

Сюрприз. Тільки так можна назвати результат матчу в Житомирі, де «Полісся» приймало армійців Києва. СКА дуже рідко виграє на своєму полі, а тут, бач, як розігрався? На 42 хвилині Мізенко відкрив рахунок. Цей «укол» не став сигналом тривоги для поліщуків, бо вони продовжували грати спокійно. Та на 51 хвилині Паєвський зробив рахунок 2:0. Лише тоді футболісти «Полісся» заметушилися, але врятувати матч їм не вдалося. Лише гол Повха якось присолодив гіркоту поразки — 1:2.

Результати решти матчів: «Приладист» — «Маяк» (Очаків) — 3:1, «Стахановець» — «Чайка» — 1:0, «Нафтовик» — «Океан» 1:0, «Верес» — «Зірка» — 0:0, «Темп» — «Дніпро» — 1:2, «Поділля» — «Динамо» — 2:0, «Автомобіліст» — «Хімік» — 2:0.

Нагадаю, що попереду «Прикарпаття» — 31 очко. Другим йде «Колос» — 28 очок, у «Кристала», «Приладиста» та «Нафтовика» — по 26 очок.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

* * *

Чемпіонат СРСР, перша ліга. «Зеніт» — «Динамо» (Сухумі) — 2:1, «Пардаугава» — «Нефтчі» — 2:0, «Ротор» — «Локомотив» — 2:1, «Кайрат» — «Шинник» — 1:0, «Ростсільмаш» — «Новбахор» — 0:0, «Кубань» — «Нафтовик» — 3:0, «Таврія» — «Текстильник» — 2:2, «Тілігул» — «Факел» — 2:0, «Динамо» (Ставрополь) — «Буковина» — 2:0, «Котайк» — «Зімбрул» — 1:1.

Чемпіонат СРСР, друга ліга, західна зона. «Торпедо» (Запоріжжя) — «Нива» (Вінниця) — 2:4, «Нива» (Тернопіль) — «Дніпро» — 3:0, «Волинь» — КІМ — 1:1, «Спартак» — «Карпати» — 0:1, «Гоязан» — «Галичина» — 3:1, «Динамо» — «Кяпаз» — 0:0, «Хімік» — «Карабах» — 3:0, «Зоря» (Луганськ) — СКА (Одеса) — 2:0, «Торпедо» (Таганрог) — «Суднобудівник» — 2:1, «Кремінь» — «Тігана» — 3:2, «Ворскла» — «Зоря» (Бельці) — 2:2.

Детективчик

НЕСУНИ В ПОГОНАХ

Контролери позавідомчої охорони Херсонського суднобудівного виробничого об'єднання були шоковані зухвалістю цих несунів. Мало того, що військовослужбовці С. Опук і А. Киндюк навантажились дефіцитними електронними деталями і серед білого дня хотіли пронести через прохідну, вони ще й посміялись над охоронцем з приводу його технічної відсталості. «Дєд, не сміши людей, — сказали затримані, — на вашому заводі такої сучасної техніки немає. Неграмотним краще сторожувати на м'ясокомбінаті».

— Нахаби зачепили мене за живе, — розповідав начальник команди охоронців Іван Васильович Крисюченко, — протягом місяця я вияснив, звідки поцупили ці електронні плати, електрообладнання. Спеціалісти підприємства тільки стинали плечима: мовляв, не відаємо. Нарешті, додумались оглянути імпортний портальний кран з Італії. І ахнули: цінне устаткування кабіни було повністю розмонтоване. Попередня вартість украденого, як повідомили охоронцям, не менше 150 тисяч доларів. Ведеться слідство.

Нещодавно «дєд» і його товариші одержали по місячному окладу, яким преміювала їх адміністрація за високу пильність.

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ПОГОДА

19 та 20 червня у західній половині республіки короткочасні дощі, грози, місцями сильні зливи, град. Шквали 25 — 30 метрів за секунду. На решті території без опадів. Температура вдень 30—34, на півдні та сході України місцями 35—37, в західних областях 22—27 градусів. 20 червня 17—22, вночі 13—20 градусів.

По Києву та області сьогодні увечері короткочасний дощ, гроза. Вітер південний, 5—10 метрів за секунду. Температура 30—34 градуси.

З нашої приймальні

ГЛАСНІСТЬ — У СТОЛІ ЧИНОВНИКА

Як часто буває у редакції: підходимо вранці до дверей робочих кімнат, а когось з нас уже чекають люди. Замучені, пригнічені, з валізками, сумками паперів приїздять вони до Києва звідусіль за допомогою, в пошуках правди, справедливості, поради. Починаємо з'ясовувати і стає зрозумілим, що вислухати уважно, розібратися в суті справи, роз'яснити людині повинні були керівники тих чи інших установ, організацій за місцем її проживання. І не треба було б витрачати час і кошти на поїздку до столиці.

Пенсіонер, учасник Великої Вітчизняної війни, інвалід другої групи М. Коломієць привіз до редакції заяву, підписану разом з учасником війни, інвалідом третьої групи, пенсіонером В. Перконосом.

Скаржаться вони у своєму листі на порушення черговості на придбання автомобілів у Жмеринському міському відділі соціального забезпечення. Показав він відповідь завідуючої цим відділом С. Ковальчук, у якій без жодних сумнівів вона запевняє: «Випадків порушень при розподілі автотранспорту по Жмеринському міськсоцзабезу не виявлено».

Так і напрошується запитання: «Хто ж виявить у себе порушення?».

Сказати правдиве і сміливе слово могла б прокуратура міста, куди звертались пенсіонери. Але прокурор С. Світлак надіслав відповідь, якою заспокоїв ветеранів: «За станом на 01.05.91 інших яких-небудь осіб у черзі попереду вас згідно даних міськсоцзабезу немає...».

А обида скривджені пенсіонери яскраво і обурені тим, що торік і на початку нинішнього року автомобілі були виділені іншим учасникам війни, інвалідам. Щоправда, треба віддати належне прокуратурі, яка докладніше, ніж соцзабез, пояснила в листі, чому раніше за них одержали автомобілі інші.

Довго ми говорили з М. Коломійцем, кілька разів перечитували відповідь прокурора міста, а потім я запитав: «Все ж ніби правильно, чого ж ви добиваєтеся?». «Правди і гласності», — відповів Михайло Васильович, тяжко зітхнувши.

Обидва автори листа не вірять ні завміськсоцзабезом, ні прокуратурі. Не вірять, бо вони бачили списки, в яких не було тих, що вже одержали автомобілі. А коли спробували з'ясувати все в інспектора відділу, та дістала з шухляди стола журнал і вкреслила дописане прізвище. Гадала, цим заспокоїла пенсіонерів. Ті — до завідуючої відділом. С. Ковальчук привела їх знову до того ж інспектора і наказала показати журнал, пояснити.

Як же вона може таким чином виявити порушення у розподілі автомобілів? Вся правда — в інспектора, а гласність у розподілі автомобілів — у столі або під сукном.

І не можна не погодитися з Михайлом Васильовичем, який з болем говорив: «Інспектори нічого не пояснять, не хочуть говорити з нами, кричать, дивляться на нас, як на тварин! А були б вивішені у соцзабезі повідомлення, скільки автомобілів одержано, висіли б постійно списки тих, хто на черзі, — не було б у нас запитань».

До цього можна додати, що час, давно час гласність у всьому і всюди витягувати зі столів інспекторів та інших службових осіб. І про це повинні дбати насамперед керівники установ і організацій, їх вищестоящі органи, тобто виконкоми Рад, міністерства, відомства. У даному разі просимо Міністерство соціального забезпечення УРСР і Жмеринський міськвиконком надати питанню виділення автомобілів у міськсоцзабезі повної гласності.

Яків ГАЛЬЧЕНКО, редактор відділу листів і соціологічної інформації «Голосу України».

Повертаючись до надрукованого

Меч над будинком

Стогне, кричить, звісно, той, кому болить. Багатьом домовласникам Чернігова давно неспокійно і боляче. Тому вони перші й швидко відгукнулися на кореспонденцію «А в майора є зброя» («Голос України» № 107 за 5 червня н. р.).

Так, Є. Скрипченко від імені корінних мешканців вулиць Станіславського, Петровського, Свердлова й ін. висловлює протест проти знесення будинку Клярцевичів і його власного по вул. Челюскінців, 9. У цьому листі прохання до газети — вплинути на рішення Верховного Суду УРСР, щоб той скасував рішення обласного суду.

«Ми, домовласники, просимо вас (редакцію). Допоможіть нам не дати руйнувати наше квітуче місто, наші благоустроєні житлові будинки». Під цим листом, витяг з якого наведено, 39 підписів мешканців вулиці, першого й другого провулків Орджонікідзе.

А пенсіонер М. Авдієнко повідав про своє горе.

Його будинок по вул. Леніна, 183, згідно з рішенням міськвиконкому також підлягає знесенню під забудову багатоповерхового будинку. Забудовники вже викорчували 8 фруктових дерев, велику площу малини, суниць, заподіяли збитків на суму 3650 крб. Звернувся Микола Павлович до суду за допомогою. Той відмовив, доки він не сплатить податок з вказаної суми. Отак, за моє жито та й мене побито. Автор листа також просить вплинути на суд.

Спасибі, шановні читачі, за довіру газеті. Але змусити суд переглянути свої рішення редакція не має ні права, ні можливості. Оця публікація вже і є наша допомога.

Редакція усвідомлює, в якому складному становищі опинився зараз Чернігівський міськвиконком, коли треба і житлову проблему в місті вирішувати, і шукати шляхи збереження приватних будинків. Розв'язання цього вузла — в пропозиції А. Клярцевича: переходити до спорудження котеджів за межами міста з виділенням земельної ділянки площею 15—20 соток.

Редакція розуміє, що зупинити велетенський механізм традиційного будівництва на місці приватних будинків нелегко. Тому сподіваємося на відгук Держбуду УРСР, Комісії Верховної Ради УРСР з питань будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства, Республіканського товариства охорони пам'яток історії, культури та архітектури, всіх організацій і установ, кому небайдужа ця важлива тема. Адже вона торкається бодай чи не всіх міст республіки. А для Чернігова, як свідчать листи, вона особливо животрепетна. Ось як пишуть про це члени міського добровільного товариства домовласників «Садиба»: «Наше історичне місто — сивочубий Чернігів повинен залишитися містом-садом. Цією долею наділила його Велика Матінка Природа.

Давайте ж світлим розумом і почуттям гуманізму відведемо дамоклів меч, що навис над головами домовласників, які не можуть бути впевнені в спокійному завтрашньому дні...»

До наведеного залишається додати з гіркотою — коли ж ми станемо нарешті цивілізованою країною?

Редакція «Голосу України».

КОРОТКО З ЛИСТІВ

Ну, скажіть мені, хто ж це придумав — скасувати кредити? Наче у нас усі живуть заможно і купити за готівку можуть усе. А я, наприклад, півтора року стою в черзі за холодильником і, коли вона підійде, не зможу його купити, бо в мене немає такої суми. Вся надія була на кредит. Що ж тепер мені робити і таким, як я? І кому ми повинні дякувати за таку «приємність»?

П. ШОКОЛЕНКО.

Житомир.

* * *

Дуже прикро, що декотрі мої співвітчизники тримають ніс за вітром капіталізму. Швидко забулося, що соціалізм за короткий проміжок часу зробив нашу державу могутньою. На мій погляд, треба добре розібратися з різного роду партіями, які буйним квітом цвітуть у районних і обласних центрах під демократичними лозунгами. Стає боляче від того, що деякі товариші вирішили свої матеріальні питання, влаштували собі сите життя, здавши партійні квитки й очікуючи, коли з'являться «годівниці» нових партій.

М. БОНДАРЧУК.

Радомишль Житомирської області.

* * *

Були часи, коли Україна всім необхідним забезпечувала і себе, і за кордон продавала надлишки. Тепер же ми самі старцюємо. Землю свою захімізували нітратами, гербіцидами до такої міри, що далі просто нікуди. Від цього багато видів рослин просто зникло. Угробили ми і пташок кібчиків, посмітюшок, жайворонків. Надходить черга знищення вже самої людини...

П. ДЕМИДЕНКО.

Затишшя Одеської області.

Читач обурюється

ДО АМОСОВА ПІШКИ

Одного весняного ранку ми з дружиною і двома маленькими дітьми зійшли з поїзда на центральному вокзалі Києва. Дивно, але на стоянці таксі людей не було; і ми, зрадівши, попрямували туди. Та із десятка водіїв легкових автомобілів ніхто не погоджувався везти нас. Нам же потрібно було в знаменитий інститут Амосова, бо у донечки природжений порок серця. Хотілося потрапити туди якомога раніше, бо там завжди багато людей. Нарешті, один немолодий уже водій погодився нас відвезти туди, але дорогу потрібно було оплатити туди — назад. Ми погодились. Так от, привіз він нас, ми заплатили йому, як домовилися. Та, коли вийшли, виявилося, що він привіз нас не до кардіологічного центру, а до онкологічного. Не віриться, що зробив він так, не знаючи адреси, а тільки від злоби і непорядності. Шкода, що голова його вже сива, а поваги і подяки не заслуговує. Його машина жовтого кольору, номер 99-59-КД, третьої літери не пам'ятаю.

Дуже хочеться побажати водіям-таксистам, щоб вони були привітними і ввічливими і не псували лице такого прекрасного міста, столиці нашої України — Києва.

Д. ШИЛЯЄВ.

Кіровоград.

АВТО В ДОРОЗІ

Журналістів газети «Колос», що видається для жителів Заліщицького району Тернопільської області, можна занести до книги рекордів. 15 місяців вони змушені добувати для своїх читачів новини без транспорту. А що ж думають з цього приводу видавець (районна Рада народних депутатів і райком Компартії України) та обласне управління по пресі? Абсолютно нічого. На такий, як кажуть, пожежний випадок, у них і відповідь для заліщицьких журналістів давно заготовлена: «Отримаєте у наступному кварталі».

На жаль, ця обіцянка-цяцянка їх зовсім не тішить, бо вже не один наступний квартал минув.

За дорученням колективу редакції редактор П. МЕЛЬНИК.

КАТИ ЖИВУТЬ, А МИ?..

На Всеукраїнській нараді Товариства репресованих при обговоренні проекту Закону про пільги репресованим делегати висловили задоволення турботою Верховної Ради України за долю політичних в'язнів, хоча цим мала займатися Верховна Рада Союзу РСР. Але вони були обурені деякими положеннями закону. Зокрема, колишні політичні в'язні висловили невдоволення тим, що ніхто не прагне повернути їм громадянську повагу, щоб жертви репресій здобули право на забезпечену державою і суспільством спокійну старість, і не менше від інвалідів війни, афганців, і тим більше своїх катів.

Колишні політичні в'язні об'єдналися у Всеукраїнське товариство репресованих, яке в травні 1991 року офіційно зареєстроване Міністерством юстиції УРСР. Об'єднання ставить за мету сприяння жертвам політичних репресій, поновлення повноправного громадянства в суспільстві, боротьбу за права людини, свободу, демократію і незалежну Україну.

Членами товариства можуть бути політичні в'язні, їх діти та родичі, заслані, розкуркулені, ті, кого тримали в психлікарнях з політичних мотивів, і ті, хто підтримує програму і статут товариства й сприятиме впровадженню їх у життя.

Товариство звертається до підприємств та установ, кооперативів, а також до громадян, кому не байдужа споневічена доля їх співвітчизників, а разом з ними і всього суспільства, з проханням подати допомогу політичним в'язням, які безневинно постраждали, і зробили посильні внески на рахунок товариства:

Всеукраїнське товариство репресованих, р/рахунок № 700161909/700167 у Міськуправлінні Держбанку СРСР м. Києва, 1 МФО 322249.

Координаційна рада Всеукраїнського товариства репресованих.

Володимир ПИЛИПЧУК

Ринкові студії

ХТО НЕ ПРАЦЮЄ...

ДЕЩО ПРО ЗАРОБІТНУ ПЛАТУ В УМОВАХ ПЕРЕХОДУ ДО РИНКОВОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

ОДНА із складових умов ринку — конкуренція. І вона можлива тільки тоді, коли пропозиція більша за попит на товари, послуги. Коли рядовий споживач має можливість вибирати товар чи то за доступною ціною, чи то за якісними показниками.

Тобто конкуренція на споживчому ринку можлива лише за умов надвиробництва товарів. Надвиробництво треба розглядати як спосіб контролю суспільства з власним виробництвом. Для того аби товарів було більше, треба, щоб виробник був зацікавлений у збільшенні виробництва продукції та її якості. Один з елементів зацікавленості — власність на засоби виробництва й результати праці. Але існує й другий елемент, який було фактично «забуто» в нашій економіці,— це заробітна плата. Внаслідок зрівнялівки в оплаті праці знизилася мотивація праці, зменшилася товарна маса на ринку.

Зарплата має виконувати три основні функції: контроль за мірою праці, контроль за мірою споживання, стимул до праці. Розгляньмо, як нинішня система оплати праці справляється з цими функціями і як її змінити.

Перша функція — контроль за мірою праці. Як же реалізується соціалістичний принцип розподілу «за працею» щодо різних категорій працюючих: робітників, інженерно-технічних працівників, керівників?

Візьмемо слюсаря п'ятого розряду. Він виконує відповідну роботу й одержує зарплату за цим же розрядом. У цьому разі принцип розподілу «за працею» реалізовано повністю. Але якщо робітник виконує роботу, яка кваліфікується за шостим розрядом, і якщо її обсяг у часі не перевищує 40 відсотків, він усе одно одержує зарплату слюсаря п'ятого розряду. Цей же робітник одержує таку саму платню і тоді, коли, маючи п'ятий розряд, через власне недбальство працює з якістю праці, характерною для другого чи третього розряду.

Отже, маємо відхилення від принципу розподілу «за працею», тому що платимо не за працю, а за потенційну можливість її виконання, закладену в тариф. Для того, щоб спрацював перший принцип, тариф не може бути святим. Спрацювала людина нижче своїх можливостей, тож і одержати має менше, ніж передбачено тарифом, спрацювала краще — одержує більше.

Візьмемо іншу категорію — інженерно-технічних працівників. Тут суперечності ще глибші.

Уявімо двох інженерів з окладом по 140 карбованців, проте один із них виконує обсяг робіт у три-чотири рази більше, ніж колега. Але настільки ж більшої зарплати не одержує. Тому сумлінний і кваліфікований працівник не зацікавлений у збільшенні свого трудового внеску, бо домінує оплата за присутність на роботі, а не за результати праці.

У РИНКОВІЙ економіці треба відійти від такого розподілу. І встановлюючи зарплати, треба виходити з реального внеску кожного. Йдучи на роботу, людина повинна знати: наприкінці місяця її не чекає твердий посадовий оклад, і платню вона має щодня заробляти.

Щодо керівників підприємств, установ, відділів, цехів, служб тощо: якщо обсяг виробництва і зростає навіть у 5—6 разів, зарплата їхня залишається майже незмінною.

Але ж чим більший обсяг виробництва, тим більша фондоозброєність, тим більше людей зайнято на ремонтних роботах, постачанні. Чим більше працюючих, тим інтенсивніша праця керівників у розв'язанні соціальних проблем. Тож їхня заробітна плата повинна забезпечувати розширене відтворення зусиль, зростати відповідно до масштабів виробництва. Цього в нас немає.

Виходить, жодна з розглянутих категорій працюючих не зацікавлена у збільшенні свого трудового внеску, оскільки він адекватно не оплачується.

У зв'язку з цим директивні намагання збільшити обсяги виробництва продукції, примусити колективи зробити це без зміни системи оплати праці — марні й безперспективні. Розв'язати проблему можна лише через зведення гарантованої оплати до рівня прожиткового мінімуму за відпрацьований час, перенісши центр ваги в оплаті на кількісні і якісні показники і знявши обмеження з її верхньої межі.

НАСТУПНА функція зарплати — контроль за мірою споживання.

Припустімо, вам у два-три рази підвищили зарплату, але при цьому ціни зросли втроє, а то й уп'ятеро. І, як казав Байрон, ефект буде дефектним. Отже, окрім того, в цій функції зарплати є і інші.

Наприклад, двоє людей мають однакову зарплату, але міра споживання у них різна, адже в одного сім'я складається з двох осіб, а в іншого — з восьми, один живе в селі, другий — у місті і т. д. До того ж за однакової заробітної плати споживання в різних регіонах різне. Так, на селі зарплата відсотків на 30 менша, ніж у місті, а праця виснажливіша, товари дорожчі, оскільки в місті — державна торгівля, а на селі — кооперація. Все це призводить до різного рівня споживання, міграції сільської молоді в місто, спотворення сільськогосподарських перспектив. Таке неприпустиме в ринковій економіці.

ТЕПЕР розгляньмо зарплату як стимул до роботи.

Будемо виходити з того, що вона складається з двох частин. Постійна — тариф, оклад і змінна — преміальна частина. Проаналізуймо, чи однаково стимулюють збільшення трудового внеску працюючих названі дві складові.

Візьмемо за приклад слюсаря третього розряду. Тарифна частина заробітку не спонукає його до праці, бо як би добре чи погано він не працював, обсяг оплати праці залишається незмінним — за тарифом. Тож вигідно бути присутнім на роботі, а не працювати, збільшувати обсяги праці. Бо, хоч як інтенсивно працюй, понад тариф не матимеш...

Але коли на горизонті з'явиться нагода одержати четвертий розряд, то в цей період людина працює інтенсивно, якісно виконує всі виробничі завдання. Отримавши четвертий розряд, робітник зменшує активність, адже цей розряд вже його також не стимулює.

Так само й інженер. Маючи оклад 160 карбованців, він «як платять — так і працює». Але коли з'явиться вакантна посада, де оклад 200 карбованців, активність різко зростає. Він одразу бачить недоліки на виробництві, пропонує свої шляхи їх подолання, свої послуги... А після того, як отримав посаду в 200 карбованців — заспокоюється.

Отже, розряд, постійна заробітна плата не стимулюють до праці. Стимулює лише той розряд, оклад, якого робітник не має, але прагне мати. Але стимулює до тієї пори, доки він не отримає посаду.

НАБАГАТО більша стимулююча здатність, притаманна змінній частині зарплати. І тим більше, чим більші її обсяги й частка в загальному заробітку.

На початку сімдесятих років у нашій країні було проведено перетарифікацію й одночасно підвищено зарплату. До перетарифікації середня зарплата становила приблизно 150 карбованців, а її структура була такою: 100 карбованців — тарифна, 50 — змінна. Після перетарифікації зарплата стала 160 карбованців, але її структура змінилася: 140 карбованців — основний тариф і 20 — преміальна частина.

Як це вплинуло на стимулюючу функцію зарплати? До цього кожен знав: якщо денне завдання не виконаєш, то не одержиш 10 карбованців премії, ще один раз не виконаєш — недоотримаєш 30—50 карбованців. Загубити 50 карбованців премії при 100 карбованцях тарифу — відчутно. Це стимулювало до праці. Тобто, за рахунок преміальних набігала солідна сума зарплати і стимулювала до праці. Після перетарифікації загальний обсяг виплат збільшився на 10 карбованців, але максимальна величина преміальної частини зменшилася до 20 карбованців. Хіба це гроші?

ТАКИМ чином і виховували нехлюїв: не буду перенапружуватися — одержуватиму свої 140 карбованців, а працюватиму, як тато Карло, то матиму ще 20 карбованців премії. То чи варто?.. Тобто коли загальний розмір зарплати збільшився на 10 карбованців, то стимулююча функція зарплати впала, через те що змінилася частка й сума преміальної частини. Це сталось у наслідок того, що ідеологічні лідери висунули тезу про втрату зарплатою стимулюючої функції. І запропонували зробити зарплату високою, але стабільною й перейти на моральні стимули. Мовляв, похвали людину — і вона пів'ятирічки працюватиме не оглядаючись.

Я вважаю, що це була економічна диверсія. У бригадира, майстра, начальника цеху, керівника підприємства вирвали з рук матеріальний важіль управління.

До чого це призвело? До зменшення стимулюючої ролі заробітної плати, до ерозії соціальної свідомості, до того, що суперечності соціалізму піднеслись до рангу антагоністичних.

І це легко проілюструвати на такому прикладі. На заводі чи фабриці дають двом працівникам роботу на місяць. З обсягу виконаної роботи нараховується й заробітна плата. Але якщо один з них ухиляється від роботи (присутній), а другий виконав цю роботу сам (за двох), то другому не платять за двох, бо з зароблені ним платні вираховується та частина, яку треба виплатити як соціальний гарант (за тарифом) тому, хто був «присутній». Отже, поганий працівник відносно сумлінного є експлуататором. Він, не працюючи, одержує зарплату, а той, хто виконав роботу за двох, одержує зарплату за одного. А, як відомо, експлуатація — це антагоністичне протиріччя. І забезпечила її система, на знамені якої був лозунг про соціальну справедливість. До речі, під керівництвом Комуністичної партії, яка іменує себе партією соціального захисту в нашій країні, забезпечено рівень експлуатації трудящих, що в 2,5 раза перевищує рівень експлуатації в США. З чим можна «привітати» нехсибних поборників соціалістичного вибору.

З ПЕРЕХОДОМ до ринку треба змінювати систему оплати. Потрібно платити саме за кінцевий результат праці. Якщо ми, наприклад, добилися підвищення зарплати вчителям і лікарям без змін у системі оплати, то хіба від цього якість навчання чи лікування поліпшиться? Як не парадоксально, слід пильнувати, щоб гарантована частина оплати праці — тариф, оклад — були якомога меншими. Тобто на рівні прожиткового мінімуму. А все подальше підвищення заробітної плати вести виключно за рахунок збільшення частки й суми змінної частини. Тоді і стимулююча функція зарплати дасть значний ефект. Чим більша частка й сума змінної складової зарплати, тим більш керованою стає виробнича функція працюючого.

В умовах ринкового господарювання структуру зарплати треба будувати таким чином: мінімум гарантованої (нині це 140—180 карбованців) плюс стільки, скільки людина здатна заробити, без обмежень. Навіть якщо це буде 3, 5, 7 тисяч карбованців. Тільки тоді ця людина знатиме, для чого й на кого вона працює, коли збільшення внеску стимулюватиметься адекватно.

Просте підвищення заробітної плати (посадового окладу), яка не змінюватиметься щомісячно залежно від результату для народного господарства, має затратний характер і дає протилежний ефект. У лікарів і вчителів має бути твердий мінімум, що відповідає прожитковому рівню. Подальше збільшення їхніх доходів повинно залежати від кількості вилікуваних, від якості знань учнів. Хворі за таких умов обиратимуть тих лікарів, які виліковують. Батьки — тих учителів, які дійсно навчають.

ОТЖЕ, резюме: якщо людині платити за те, що вона ходить на роботу, — вона ніколи не працюватиме, ніколи не буде виробляти продукцію або дбати про інтенсифікацію праці, турбуватися про якість і кількість. Більш як сімдесятирічний досвід існування нашої системи переконує в цьому однозначно.

Закінчення. (Початок у №№ 87, 88, 91, 103, 104, 106, 107.)

В УМОВАХ РИНКОВОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ СТРУКТУРИ ЗАРПЛАТИ ТРЕБА БУДУВАТИ ТАКИМ ЧИНОМ: МІНІМУМ ГАРАНТОВАНОЇ (НИНІ ЦЕ 140—180 КАРБОВАНЦІВ) ПЛЮС СТІЛЬКИ, СКІЛЬКИ ЛЮДИНА ЗДАТНА ЗАРОБИТИ БЕЗ ОБМЕЖЕНЬ.

ЯКЩО ЛЮДИНІ ПЛАТИТИ ЗА ТЕ, ЩО ВОНА ХОДИТЬ НА РОБОТУ — ВОНА НІКОЛИ НЕ ПРАЦЮВАТИМЕ, НІКОЛИ НЕ БУДЕ ВИРОБЛЯТИ ПРОДУКЦІЮ АБО ДБАТИ ПРО ІНТЕНСИФІКАЦІЮ ПРАЦІ, ТУРБУВАТИСЯ ПРО ЯКІСТЬ І КІЛЬКІСТЬ. БІЛЬШ ЯК СІМДЕСЯТИРІЧНИЙ ДОСВІД ІСНУВАННЯ НАШОЇ СИСТЕМИ ПЕРЕКОНУЄ В ЦЬОМУ ОДНОЗНАЧНО.

Актуальне інтерв'ю

Ще одне «вікно в Європу»

Україна завжди була на перехресті найважливіших політичних і економічних взаємин між Сходом і Заходом, та довгий час не використовувала принагідні можливості або віддавала «вершки» комусь із «опікунів».

Одним з чинників, які реально впливатимуть на розбудову української державності і зміцнення економічної бази України, є створення власної митниці — згідно з рішенням Верховної Ради УРСР. Ще одним кроком у цьому напрямі стане відкриття митної служби в Івано-Франківську. Прокоментувати цей факт кореспондент «Голосу України» попросив провідного спеціаліста управління зовнішньоекономічних зв'язків облвиконкому Романа ПОПАДИНЦЯ.

— Митниця в Івано-Франківську поки що не функціонує, йдуть підготовчі роботи. Першим чином плануємо організувати відправлення промислових вантажів, бо експортно-імпортні операції минулого року в області перевищили 110 мільйонів карбованців. За погодженням із Львівською регіональною митницею облвиконком вирішив утворити свою митну службу. Адже все більше підприємств виходять на зовнішній ринок,— це зумовлюється географічним й економічним становищем Прикарпаття.

— Чи планується відкриття Івано-Франківського аеропорту для перевезень за кордон пасажирів та їхнього майна?

— Так, але поки що про це говорити передчасно, бо треба встановити технічне обладнання, підготувати приміщення для прийому пасажирів, побудувати літній павільйон. Тому ми хочемо спочатку налагодити роботу з перевезення вантажів підприємств, потім майна людей, які від'їжджають за кордон на постійне місце проживання, а згодом вже налагодити обслуговування всіх бажаючих.

— Яким чином налагоджується робота митниці?

— Очолив її колишній заступник начальника оперативного відділу Чопської митниці Юрій Єлисеєв. Йому допомагатимуть ті працівники, які мали справу з такими вантажами в Калуші. Крім того, міськвиконком виділив новій організації приміщення.

— Отже, найближчим часом підприємства і громадяни зможуть користуватися новою митницею, і Україна зробить крок до створення власної митної служби?

— Не так скоро, як хотілося б, але сподіваюся, що все ж таки це буде.

Інтерв'ю провів Тарас ПЕТРІВ.

ЯПОНСЬКІ ЛАЗЕРИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ПАПЕРУ

Бізнес-контакт

Кожна іноземна фірма, яка шукає нових ринків на Україні, має свою тактику і стратегію. Одна лише придивляється, присилає експертів та спостерігачів, інша — також не забуваючи це, починає конкретну торгову чи виробничу діяльність. За другою моделлю вирішила працювати й відома японська фірма «Кенон». Першим кроком на новому для неї українському ринку стала виставка-ярмарок у Києві, що тривала три дні. Під час її відкриття голова делегації фірми пан Акаї сказав, що завдання фірми — «глобального виробника засобів обробки інформації, зокрема зображення» — створити торгову й сервісну мережу та знайти бізнес-партнерів на Україні, ринок якої «має величезні потенційні можливості». Тому фірма має намір активно вкладати капітали в торгівлю з нами, працюючи на перспективу, й почати з показу найкращих зразків своєї продукції.

Офіційним представником фірми на Україні є НВО «ВЕМА-ФІД», — партнер, якого обрали самі японці. І продаватиме він продукцію фірми не тільки за конвертовані долари, але й за хоч поки що нестабільні, але рідні карбованці. Це політика фірми. Тому вже цього року обсяг продажу визначатиметься цифрою 1 мільярд карбованців.

Гаразд, скаже читач, можливо, потенційний покупець. Але навіть сучасна апаратура потребує сервісного обслуговування. На це можна відповісти одне. Кожна солідна фірма, на відміну від тих, що зростають нині в нас, як гриби, одержуючи прибутки лише від продажу мішанини електроніки зі всього світу, далеко не в останню чергу турбується про створення системи обслуговування в усіх «своїх» регіонах. Саме на цьому й наголосив генеральний директор «ВЕМА-ФІД» І. Фісун. Угоду з японською стороною про «розгортання» такої системи було підписано відразу ж з усіма найголовнішими торговими партнерами. А відповідаючи на запитання, як саме здійснюватиметься гарантований сервіс, І. Фісун зазначив, що в наших умовах було визнано за краще використати вже існуючі мережі обслуговування наших підприємств, скажімо, того ж «Електронмашу», з яким підписано конкретні угоди. Є також домовленість про взаємовигідне співробітництво і з об'єднанням «Авіалінії України», яке допоможе протягом лише кількох годин доставляти деталі до будь-якого пункту хай то буде Сімферополь або Рівне. І, головне, кожному клієнтові — індивідуальний підхід.

Звичайно, все, про що тут написано, поки що як розхвалювання журавля, який літає в небі. Навіть японські бізнесмени, пан Шинагава, головний спеціаліст відділу з експорту електронної техніки, та пан Йокосу, головний спеціаліст відділу експорту копіювальної техніки у СРСР, визнали, що, починаючи з цієї виставки, «Кенон» робить лише перші кроки в дійсно фірмовій торгівлі на Україні.

Олексій ЄВСІКОВ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Експрес-новини

До Вашингтона прибув Борис Єльцин. Як повідомляють інформаційні агентства, він буде прийнятий президентом США Бушем, а також лідерами сенату. На цих зустрічах Єльцин викладе в загальних рисах проекти своїх економічних та політичних реформ. Очікується також, що під час перебування у Вашингтоні лідер Російської Федерації запропонує встановити прямі зв'язки між Сполученими Штатами і його республікою. Водночас російський міністр закордонних справ Козирєв наголосив, що Єльцин не збирається випрошувати кредити.

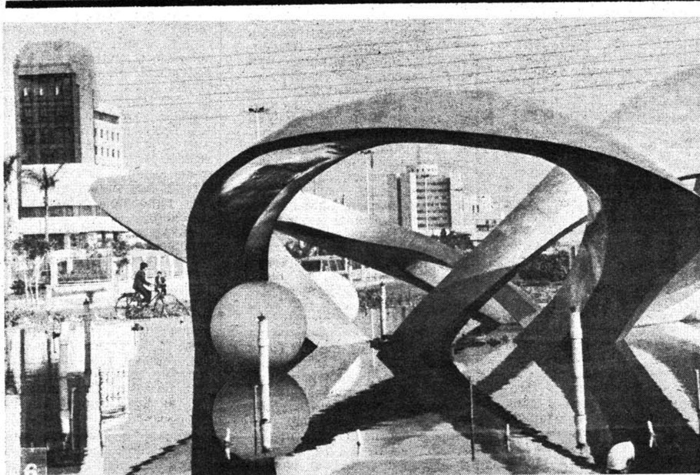
* * *

Прем'єр-міністр Польщі Белецький заявив, що його країна веде складні переговори з Радянським Союзом про укладення нового двостороннього договору. Перебуваючи у Німеччині, Белецький підкреслив, що на цих переговорах Польщі доводиться обстоювати свої фундаментальні політичні цілі. За його словами, Польща бажала б уникнути такого договору, який підписано у квітні між Радянським Союзом і Румунією. Белецький, зокрема, мав на увазі ті положення радяно-румунської угоди, що зобов'язують Румунію не вступати у такі блоки, які, на думку радянської сторони, можуть бути ворожими для СРСР.

* * *

Представники уряду Чехо-Словаччини дійшли згоди щодо методу розробки нової федеральної конституції. Згідно з повідомленнями чехо-словацької преси, національні ради Чехії та Словаччини підготують угоду про принципи конституції спільної держави. У документі йтиметься про бажання двох республік мати федеративний устрій, будуть сформульовані повноваження федерації й основні елементи конституції.

Погляд

ВІДПОЧИВАЙТЕ З ДУМКОЮ ПРО МАЙБУТНЄ

Усіма провідними економістами визнано, що для багатьох країн утворення спеціальних економічних зон — це значний поштовх у розвитку. Такі зони є місцями, де концентруються підприємства, що працюють за новітніми технологіями, банки безбоязно розгортають свою діяльність, а, скажімо, архітектори мають можливість реалізувати нові технічні та естетичні вирішення, як, приміром, у китайському місті Шеньчжень. Там навіть зона відпочинку, збудована у модерністському стилі, нагадує, що місто прямує у XXI століття.

Фото ТАРС.

Інформ-шоу

ЯКЩО ЛИЦАР ПРОВИНИВСЯ

Недавно за указом королеви Великобританії відомого фінансиста-мільйонера Джека Лайєнса позбавлено лицарського звання. Він був членом правління кількох англійських корпорацій, а також багато працював на ниві благодійності, зокрема, сприяв фінансуванню музичних училищ, будівництву концертних залів, проведенню великих музичних фестивалів. Ще у 60—70-ті роки його послуги у бізнесі та мистецтві було відзначено багатьма високими нагородами. Але шанований Джек Лайєнс, 75-річний чоловік, раптом водночас втратив право називатися сером.

Її Величність королева не закрила очі на скандал, пов'язаний з так званою «справою Гіннесса». Після процесу четвірки бізнесменів, серед яких був і Лайєнс, засудили за дачу хабарів та привласнення певних сум під час фінансової операції з перепродажу однієї шотландської компанії, що виробляла віскі. Колишній «сер Джек» уник в'язниці тільки через тяжкий стан свого здоров'я. Але замість сидіння за гратами він має сплатити тримільйонний штраф. Таким чином сивий старець позбувся чесного імені та певної частини свого майна. Що для нього гірше — невідомо. Можна тільки сказати, що з історичних списків перів Англії його викреслено назавжди.

РОГАТЕ «РОДОВИЩЕ» НА ЧОТИРЬОХ НОГАХ

Так вийшло, що саме в «рік Білої Вівці» вчені відомого університету Отаго (Нова Зеландія) зробили сенсаційне відкриття: новозеландські вівці та корови «виробляють» стільки метану, що його вистачило б для мільйона автомашин, щоб проїхати 18 кілометрів. Як відомо, метан — це другий після вуглекислого газу фактор, що сприяє «тепличному ефекту» на нашій планеті. Вчені також підрахували, що кількість метану в атмосфері нині вдвічі більша, ніж у XVIII сторіччі, і щороку вона зростає на один відсоток. Щодо Нової Зеландії, то її 60 мільйонів овець, та 10 мільйонів корів дають більше половини «викидів» цього газу в повітря. На жаль, через деякі «технічні» обставини використання «тваринного палива» є поки що неможливим. Але чого тільки не придумають талановиті інженери?

ДИТИНА НАРОДЖУВАТИСЯ НЕ ХОЧЕ

Виходячи заміж улітку 1989 року, намібійка Беата Лазарус Шиконго навряд чи думала, що її ім'я увійде в історію медичної науки, а заразом і до «Книги рекордів Гіннесса». А справа в тому, що народження свого первістка вона чекає з липня 1989 року, коли у місцевій лікарні їй було повідомлено, що вона вагітна.

Через рік, коли дитина вже мала народитися, медики зробили обстеження, після якого прийшли до висновку, що плід продовжував розвиватися, але значно відставав від «природних» темпів.

У переддень дворіччя вагітності чоловік Беати привіз її до Віндхуку, щоб показати більш досвідченим спеціалістам. І вони з великим здивуванням констатували, що дитина жива, але знайти причин цього явища, а також частих нездужань жінки не змогли.

НАРЕЧЕМСЯ УКРАЇНИ ВІРНИМИ СИНАМИ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.).

І горіли свічечки. І славили козаків на бранному полі під Берестечком, де полягли вони за волю і могутність України. А в пам'ять про їхні ратні подвиги на зрошеній їхньою кров'ю землі, де згинули вони 340 років тому у битві під Берестечком, здійнявся пам'ятний знак. Людське море шанувало їхню пам'ять, черпало тут наснагу. Лунали українські козацькі пісні, диміли вогнища побіля козацьких кошів. І ніби повернулась історія.

Її трагічні сторінки закликають до єднання України нинішньої. До єднання закликали, відкриваючи пам'ятний знак на честь 340-річчя битви під Берестечком, Голова Верховної Ради УРСР Леонід Кравчук та Пресвятійший Патріарх Київський та всієї України Мстислав...

Бути вільними й незалежними, жити у мирі й злагоді — то одвічне прагнення народу України, воно закладено генетично.

Подивіться на цих людей. Вони різні й такі однакові у бажанні бачити Україну щасливою, дітей — усміхненими, усіх — справедливими.

Дарма, що форма різниться. Головне — думка і воля одна.

Світлана ПИСАРЕНКО,
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Телеграфним рядком з Донецька

ОЛІВЦІ СРАМУ НЕ ІМУТЬ

Олівці без дерев'яної «сорочки» почала випускати Слов'янська фабрика. Причина — нестача кедрової дощечки, ціни на яку виросли останнім часом втричі. Малюйте, діти, голим грифом.

СТАЛИ ПРЕСТИЖНІШИМИ

Донецький музично-педагогічний інститут імені Прокоф'єва нещодавно отримав статус консерваторії.

БЕЗРОБІТТЯ — ЦЕ РЕАЛЬНО

Сьогодні, за попередніми даними, в області— 20—25 тисяч безробітних. До кінця року цифра може вирости до 80 — 100 тисяч.

КУЇНДЖІ ГОСТЮЄ НА БАТЬКІВЩИНІ

Виставка картин Архипа Куїнджі, які зберігаються у фондах ленінградського (Санкт - Петербурзького?) Державного російського музею, відкрилась у Маріуполі — на батьківщині художника. Серед картин — всесвітньовідомі «Українська ніч», «Хмара над степом», «Місячна ніч на Дніпрі».

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА — ВІРМЕНАМ

При активній співдії місцевого осередку Товариства української мови в Донецьку відкривається недільна вірменська школа. Приміщення для занять надає перша в місті республіканська українська школа № 65.

Юрій ДОЦЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Думка спецкора

ШЕВЧЕНКОМ ПРОТИ ШЕВЧЕНКА

Посипалася звідусіль одноманітна інформація: то в селі, то в райцентрі — в багатьох областях з великим шумом почали відкривати пам'ятники Тарасу Шевченку. Про це нам пишуть, телефонують. Там народ по карбованцю зібрав (чи з нього зібрали) на залізобетонне погруддя геніальному українцю, там хтось з апаратників кинув солідну суму, можливо, щоб відмитися від якогось гріха. Може, й зарахується при нагоді...

Щось чудне з нами відбувається. Стрілка моральності так похитнулася, що вже не можемо відрізнити істину від хибного, справжність від хамелеонства. Критерії цих понять розмилися давно. Нам завжди було легше щось знищувати, виривати з корінням, скидати з п'єдесталів, а потім так само запопадливо виправдовувати. Безоглядно позбуваємося ідолів та кумирів, авторитетів та улюбленців народу — разом з ворогами того ж народу.

И постать Шевченка — не виняток. З ним завжди — упродовж своєї сімдесятирічної історії — поводилися навдивовиж лукаво, дволико. Робили все для того, щоб він наче й був, причому так, ніби його нема. Відкидали в його мученицькому житті пошук істини, національної суті й водночас прикладали його ім'я до вулиць і шкіл, пароплавів, міст, сіл, театрів тощо. Здебільшого так прикладали, що це величне ім'я робилось етикеткою — без смислу й змісту. Випускники всіх українських та російських шкіл на Україні не знають жодної поезії Шевченка напам'ять. Та що там випускники! Окремі рафіновані інтелігенти вважають його творчість національним анахронізмом, лубочною картинкою...

У рідному селі поета я пережила чи не найбільше емоціональне потрясіння. Будинок Енгельгардта, де маленький Тарас служив козачком, виявляється, є досі. Ця кам'яна маєткова споруда XIX ст. стоїть утаємничено посеред правічного парку. Довкола — безлюддя. У літній спекоті прохолодна тінь алей дихає якоюсь відстороненістю. Справді, оазис, що мав би бути духовною меккою, ніби провалився в небуття — з вини нашого ж потягу до помпезності. Мовляв, стоять же скрізь пам'ятники, що іще треба?

Особливо ж бездомним, знелюдненим сприймається погруддя поета, встановлене на зовнішньому балконі Київського театру опери та балету. Хочеться стрімголов тікати від цього жалюгідного видовища. Годі й питати, за якою логікою воно тут?

Усе не наважуся розмістити вдома портрет Тараса Григоровича Шевченка, нашу сімейну реліквію. Здається, що в «малогабаритці» йому буде затісно, душно, сумно. А цей портрет куплений моїм прадідом у 1913 році на базарі в селі Криве Озеро. Якийсь народний шанувальник таланту поетового розписав тушшю смушкові комір і шапку віршами з «Кобзаря». Портрет вийшов такою своєрідною книжечкою: хочеш — читай поезії, хочеш— дивись Тарасу Григоровичу у вічі. Витвір висів у моєї сільської тітки в хаті: в одному кутку — ікона, в іншій — портрет. І так було чи не в кожній хаті. Неписьменна тітка знала «Кобзаря» напам'ять, майже всього. Розповідала, що Шевченко мирив усіх і в ті непевні часи, коли щодня влада мінялася. Петлюрівці, махновці, червоноармійці, налітаючи на село, не чіпали тих, у кого був у хаті Шевченко.

У жертовному житті своєму Тарас Григорович мріяв про маленьку власну хатинку на березі Дніпра. Так він її і не вимріяв. Хотів мати дружину, діток — не судилося й цього звичайного людського щастя. До земляків звернувся з єдиним: «І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній, новій, не забудьте пом'янути...». Та нам весь час здається, що пам'ять можна замінити ідолопоклонством.

Збудувати б натомість дитячий садочок, зібрати б у коло малечу й просто почитати Шевченка — доброю українською мовою...

Людмила БАРАНЕВИЧ.

Коротко

СИРОТАМ ВІД ОБЩИНИ

Незвичайні гості відвідали дитячий будинок «Теремок» — старший пресвітер церкви Євангелійських християн-баптистів у Херсоні, його колеги, а також представники Радянської влади. Вони передали дітям подарунки, одержані з міста Вецлара (Німеччина).

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Херсон.

ЧЕКАЙТЕ ЛЕЛЕК

Багато клопоту завдавали донедавна працівникам Чернівецького обласного підприємства електричних мереж... лелеки. Вони полюбляють відпочивати на опорах високовольтних ліній і часто необачно торкаються крильми чи лапками проводів. Внаслідок короткого замикання надовго переривається подача струму.

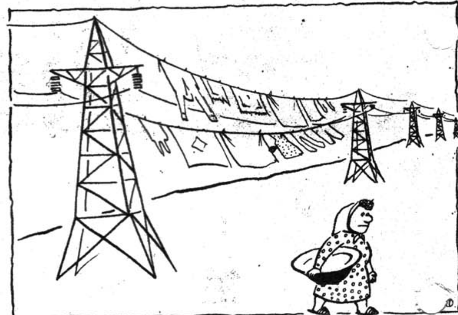
А що, коли позбавити лелек можливості навідуватися у небезпечні місця? Раціоналізатори підприємства запропонували обладнати електроопори спеціальними гребінцями, виготовленими з дроту. Завдяки їм перекривається шлях птахові до точки ризику.

За кілька років такі екологічні сторожі встановлено на всіх високовольтних лініях, що перетинають Буковину. Тепер у чернівецьких енергетиків найменша у республіці аварійність на високовольтних мережах. А скільки врятовано від загибелі птахів.

Василь БАБУХ.

Чернівецька область.

Мал. Василя ФЛЬОРКА.

Без таємниць

СКОРОТИМО ЦРУ?

Про те, що дніпропетровське об'єднання «Південмаш» — солідне підприємство по випуску популярних у багатьох куточках світу тракторів марки ЮМЗ, відомо навіть нам. А от про те, що конструкторське бюро «Південне» цього заводу понад 30 років розробляє ракетно-космічну техніку, знали, мабуть, лише американці: журнал «Тайм» уже давненько друкував фото ракет з цехів «Південмашу».

Та прийшли часи, коли можна спокійно і грунтовно розповісти про участь в різноманітних космічних програмах цього виробничого об'єднання. На виставці «Дніпропетровськ — космосу» можна побачити макети рідинно-реактивного двигуна ракети-носія «Циклон», космічних апаратів «Стріла», ракети-носія «Зеніт». Більшість документів та матеріалів виставки ще донедавна мали гриф «Цілком таємно».

Інформагентство «Євро-ІКС».

Реалії

КВИТОК НА ЕВЕРЕСТ

Штурм гірських вершин, як і штурм космосу, раніше вважався справою держави. Як швидко летить час! Сьогодні вже спорт у держави на правах попелюшки: хочеш жити — шукай собі багатого принца тобто спонсора.

Ось так окреслив мені проблеми сучасного альпінізму заслужений майстер спорту СРСР М. Туркевич після своєї другої експедиції на Гімалаї і додав, що не тішиться надіями на краще. Керований ним альпіністський клуб, один з найвідоміших на Україні, сьогодні у нелегкому становищі. Раніше кошти щедро виділяли профспілки. Нині ж «Донбас» (так зветься клуб) змушений скоротити кількість інструкторів, а відповідно й кількість спортсменів, і якість підготовки. Користуються старим зношеним знаряддям, що загрожує непередбаченими ситуаціями в горах. У майбутньому році донецькі альпіністи планують сходження на Еверест. Чим не реклама для можливих спонсорів?

Юрій ДОНКО.

Зверніть увагу

ПРО РИНОК І ВІЛЬНУ ЛЮБОВ

Комерцію і любов до мистецтва можна успішно поєднувати, якщо в їхні взаємини не втручається третій посередник — держава. А вона таки втручається — всупереч законам ринку, які диктують виробникам і продавцям свої правила партнерства.

Весь схвильований монолог директора Київського фірмового універмагу «Український сувенір» Євгена Шевченка про «самопочуття» художніх промислів республіки можна було б відтворити такою коротко тезою. На відміну від інших універмагів цей усе-таки наповнений не вбогими пластмасовими квітами, а традиційними виробами народних умільців. Бо концерн «Укрхудожпром», який народився недавно в лоні недоброї мачухи, Міністерства місцевої промисловості, впевнено спинається на ноги навіть в умовах розбалансованих партнерських зв'язків, постачання, самостійно вирішує творчі виробничі й комерційні завдання.

До 1 квітня цього року взаємини між виробниками і торгівлею будувалися на взаємовигідних торгових засадах. Нинішнє підвищення цін, продиктоване згори, стало бар'єром між творчістю і комерцією. Важко змиритися з тим, що до порога європейського дому ми наближаємося з голими п'ятами. Ще важче миритися з грядущою духовною бідністю.

— Нині оподаткування в системі художніх промислів таке ж, як у легкій промисловості, — пояснює Є. Шевченко. — Але ж творчий процес не можна прирівнювати до конвейєра, бо позбудемося останнього, що в нас є: самобутності. Народні майстри не залатають дірки в бюджеті республіки, їх внесок у державну скриню було б оцінювати за іншими критеріями. Поки що вони не розроблені...

Євген Тарасович показав мені два шедеври — вишивані сорочки, які коштують 600—800 карбованців. Кому вони нині доступні? Зарубіжним мільйонерам — вони й вивозять за кордон єдине, чим ми можемо ще похвалитися на світовому ринку. Торгувати, звісно, треба. Та нині доводиться не тільки платити, а й розплачуватися тим, що не має ціни. Та все ж наша розмова несподівано завершилася на оптимістичній ноті. «Укрхудожпром» і всі підпорядковані йому підприємства виборювали своє місце під сонцем у режимі виживання. Отож загартовані. Поки що в «Українському сувенірі» і прилавки милують око, і план товарообороту не горить. Чи надовго?

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Київ.

Петро Петрович Слинько готував себе до військової кар'єри. Одеське підготовче артилерійське училище, Одеське артилерійське училище, Вища офіцерська школа у Ленінграді — то були сходинки у професію. Та у 1955-му попросився у запас. У Кримський медичний інститут він прийшов як військовий спеціаліст — завідувати відповідною кафедрою. А через рік став його студентом. Майже зразу зайнявся науковою роботою, тематика якої переорієнтувала на Одеський медичний — його і закінчив. Кілька років лікарської практики — повернення до науки. На першому ж курсі аспірантури зробив відкриття, яке мало зробити переворот у фізіотерапії та курортології. Не зробило і сьогодні. Довгий шлях людини, яка хоче служити народу і землі, але якій того не дають робити (працював у кількох наукових закладах, де не «вписувався» із своєю тематикою), привів Петра Петровича до висновку: треба самому братися за організацію справи. Так народився «ЕМІР» — науково-виробнича фірма, метою якої стало впровадження принципово нових технологій, які дають великий економічний ефект.

«Наша фірма існує для того,— пояснює Петро Петрович, — щоб займатися тим, чим не хоче займатися держава». Чому «ЕМІР»? — спитаєте. Бо працює в сферах екології, медицини, інжинірингу, реконструкції. На всяк випадок запишіть адресу: Київ, вул. Пушкіна, 30-а. Ану, як зробите відкриття, яким знову не захоче займатися держава...

Дай руку, практика, науці

ДОЗВОЛЬТЕ ПОСЛУЖИТИ НАРОДОВІ

ЩАСЛИВИЙ той, кого не спокушають мрії побачити плоди своєї праці на службі людству. Я ж грішний: не просто мрію — жадаю. Нескромно? Але ж мова не про мене — про людей, яких ошукували і продовжують ошукувати вчені, що не бажають визнати допущену ними помилку, і чиновники, що свідомо або несвідомо йдуть у них на поводі.

Але про що ж мова? Про річ вельми прозаїчну. Про нашу шкіру, про яку у тлумачному словнику сказано, що вона є зовнішнім покривом тіла, призначеним для захисту внутрішнього середовища організму від зовнішніх впливів. Років сорок тому курортологи оголосили її надзвичайно пасивним, украй слабопроникним для розчинів дифузійним бар'єром, заперечуючи можливість проникнення цих розчинів усередину організму навіть через протоки потових залоз. А насправді ці протоки є каналом, через які розчинені в краплинках поту речовини не просто потрапляють — інтенсивно всмоктуються в кров і лімфу. Механізм простий: людина спітніла — організм виштовхує шлаки. Але як за видохом іде вдих, так за потовиділенням іде всмоктування речовин, що є на шкірі. Кожний «вдих» триває близько трьох хвилин.

Гігієністам давно було відомо, що, коли на шкіру людини потрапляють якісь водорозчинні токсичні речовини, то вони обов'язково виявляються у внутрішньому середовищі організму. Але вони не знали, яким чином. Мені відкрився механізм. Це відбулося 25 років тому. Але тільки у 1988 році дослідження були зареєстровані в Державному реєстрі наукових відкриттів СРСР, а я одержав відповідний диплом. Наука є наука. Те, що вчора вважалося істиною, сьогодні виявляється помилкою. Визнати її і йти далі! Та ба. В нашій країні помилки визнаються переважно за мертвими. А живим авторам надається можливість обстоювати свої амбіції залежно від рангу, що його вони мають. І вони її використовують, хоч би це коштувало здоров'я цілому народові! Останній яскравий приклад — заява в березні цього року одного з провідних співробітників Інституту біофізики МОЗ СРСР на Комісії Верховної Ради СРСР з проблем чорнобильської катастрофи, який без найменшого вагання запевняв, що здобуті в інституті фундаментальні наукові дані вказують на те, що шкіра людини за своєю проникністю для радіонуклідів практично не відрізняється від шкіри свині, і, отже, радіонукліди, що потрапляли з пилом на шкіру ліквідаторів аварії в Чорнобилі, всередину організму проникнути не могли.

Отак. І ніяких проблем! Так само їх не бачать у тому, що на шкіру людей на полях, в парниках при обробці рослин осідає отрутний пил, що робітники на промислових підприємствах, у загазованих містах, запилених цехах тощо зазнають впливу шкідливих речовин... Ще чверть віку тому мала відбутися найсерйозніша розмова про запобігання зростанню захворюваності і смертності населення внаслідок раніше не відомих особливостей отруєнь через шкіру токсичними речовинами. Однак...

Будучи неспроможним вплинути на справу за всім позначеним фронтом, я сподіваюся прорвати його хоча б на тій ділянці, де служу — в галузі кліматобальнеології.

Найзрозуміліше для обивателя тут — сауни. Ходити в сауну — нині ознака хорошого тону, і кількість «закладів» збільшується. Тисячі людей проводять тут години дозвілля, будучи впевненими, що додають собі здоров'я. Маю засмутити їх: це не так. Колективні сауни з басейнами, які працюють у напруженому режимі, являють собою небезпеку, бо при безперервному купанні людей, які не завжди добре миються, а потім ще й сильно потіють, вода в басейні стає справжнім бульйоном з сечовини, креатиніну, індолу, скатолу, аміаку та інших шлаків організму, а також з різних грибків, спор і мікроорганізмів. Серед них можуть бути і найнебезпечніші — навіть холерні вібріони, віруси грипу, гепатиту, СНІДу, тощо. За 2—3 хвилини купання у кров і лімфу надходить до 10 мілілітрів такого «бульйону». Помножте цю цифру на кількість купань і матимете відповідь — наскільки «поздоровішали» ви після відвідання сауни з басейном.

Отже, запитаєте мене, закрити їх, опечатати? Ні в якому разі. Достатньо змінити біометеорологічні параметри середовища в саунах і оснастити їх спеціальними приладами, пристроями для прийняття морських, ропних, грязьових, молочних, цілющорослинних, фітонцидних тощо бальнеопроцедур, зробити придатними для проведення дезинтоксикації, деалергізації організму, його дозованого загартування, в ряді випадків виведення радіонуклідів, лікування гломерулонефриту, псоріазу та інших неінфекційних захворювань. Звичайно ж, для ефективної експлуатації переобладнаних саун потрібен буде відповідний персонал, виникне необхідність організації постачання цих саун запчастинами до автоматики, спеціальними лікувально-оздоровчими розчинами, допущеними до практичного використання і таке інше. Але при заінтересованому підході всі ці проблеми можна розв'язати.

Я сказав: при заінтересованому підході, а от його якраз і немає. Досі керівники вітчизняної фізіотерапії і курортології (в особі члена-кореспондента АМН В. Боголюбова) приховують допущену свого часу помилку, чим ускладнюють становище в підвідомчій їм галузі науки та охорони здоров'я.

Адже сауни саунами, а у нас унікальні курорти гинуть! І загинуть, якщо не припинити виконання варварських настанов Центрального НДІ курортології і фізіотерапії щодо практичного застосування лікувальних грязей, солей, мінеральних вод. Згідно з ними на одну грязеву або мінеральну ванну витрачається десятки кілограмів лікувальної грязі, кілограми морської солі або десятки літрів цілющої ропи, які після закінчення процедури скидаються в каналізацію. Туди ж — і унікальні мінеральні води, які так нелегко видобуваються з-під землі. На наших очах було виснажено унікальне грязеве озеро Мойнаки в Євпаторії. В критичному стані Сакський курорт. Кричать «SOS» на курортах, де лікують мінеральними водами: всім, хто цього потребує, не вистачає! Принципово нова технологія дає можливість зменшити інтенсивність експлуатації джерел здоров'я в 1000 разів, бо на одну спеціальну ванну потрібно всього 5—7 грамів грязі або 50 мілілітрів води. Коли б нові принципи роботи були прийняті і впроваджені вчасно, ми чверть віку тому покінчили б з варварством. Але досі наука відмовляється зійти з хибного шляху. Чим же зайняті колеги?

Ялтинський НДІ медичної кліматології і фізіотерапії перейшов на госпрозрахунок. Гадаєте, живе за кошти, виручені від ідей? Аж ніяк. Приторговуючи готельними номерами в корпусах, що належать інститутові, науковий заклад перетворився на пересічний санаторій з чималою кількістю не дуже обтяжених проблемами курортології співробітників. Їм, звичайно, прикро буде почути про себе такі слова. А чи не прикро бачити, як вони ігнорують існування в санаторії «Запоріжжя» спорудженого з такими труднощами кліматотрона на сто ліжок для цілорічного лікування хворих на хронічний гломерулонефрит? Цей, по суті, подарунок Ялтинський НДІ навіть не намагався взяти під наукову опіку. Деякі хворі в Києві користуються методом у домашніх умовах, а у вчених до нього руки не дійшли.

Не більше за ялтинців уболівають за справу співробітники другого на Україні НДІ курортології — Одеського. Ще до 1966 року їм було запропоновано включитися у роботу щодо перегляду теорії і практики кліматобальнеології і усунути помилки, що їх вони припустилися в минулому. Але ентузіазму це ні в кого не викликало. Як і в головному в країні профільному НДІ— в Москві. Тут і там просто проігнорували відкриття, зроблене в їхній галузі науки, але не в їхніх стінах.

Спонукати до дії вчених повинні були б практики, але вони скромно стоять осторонь. Наприклад, заступник голови Укркурортради кандидат медичних наук Е. Колісник так прямо і заявляє: то не наша справа — займатися розробкою нових методів. Невже це говорить колишній голова Слов'янської територіальної ради управління курортами, з яким ми свого часу розробляли нові принципи водо-грязелікування, що грунтуються на згадуваному відкритті? Так, це він. І формально він має рацію. Як по-своєму мають рацію і ті, кому набридло за фіксовану зарплату битися головою об стіну нерозв'язаних проблем.

З трьох китів, зобов'язаних винести на собі перебудову в сфері, яку розглядаємо, лише один помітно «поворухнув плавцями» — Міністерство охорони здоров'я республіки в 1983 році, схваливши і дозволивши нові бальнеокліматичні методи, в 1991 році — затвердило запропоновану фірмою «ЕМІР» (екологія, медицина, інжиніринг, реконструкція) госпрозрахункову програму, що має на меті поліпшити медичну допомогу населенню шляхом використання відкриття. Але «дозволити», «затвердити» — це не позиція для органу, спроможного змінити ситуацію, що склалась. Адже ще треба створити бюджетно-госпрозрахунковий науково-методичний центр мікробальнеології для розробки і впровадження в практику нових бальнеокліматичних методів; організувати мережу обласних, районних (сільських і міських) типових госпрозрахункових лікувально-оздоровчих комплексів; налагодити виробництво апаратури та обладнання, лікувально-оздоровчих розчинів для цих комплексів; організувати навчання лікарів і середніх медпрацівників у галузі кліматобальнеології; здійснювати аналіз соціальної, клінічної та екологічної ефективності діяльності комплексів у різних регіонах... Багато що в цій програмі наш «ЕМІР» бере на себе. Але багато чекаємо і від Міністерства охорони здоров'я республіки. Зокрема—те що найближчим часом воно сяде за стіл переговорів з незалежною федерацією профспілок, з ученими, підприємцями, — щоб у рамках уже нинішнього законодавства продумати можливість створення акціонерної корпорації, адже тільки їй під силу поставити галузь на службу нашим співгромадянам. База є. Для науково-методичного центру — в Криму, де і науковий потенціал, і мережа курортів. Для лікувально-оздоровчих комплексів — підрозділи системи Міністерства охорони здоров'я... Треба тільки переорієнтувати людей на корисну дію і підтримати фінансами, що й зможуть зробити члени корпорації.

І ще чекаю допомоги від Верховної Ради республіки, відповідні комісії якої просто зобов'язані розглянути питання в інтересах народу.

Поки цього не буде зроблено, «кити» так і будуть формально «ворушити плавцями».

Петро СЛИНЬКО,
доктор медичних наук, генеральний директор фірми «ЕМІР».

ПОЛКОВНИК МУРАВЙОВ НА УКРАЇНІ

Ім'я полковника Муравйова все частіше згадується, коли заходить мова про події січня вісімнадцятого року на Україні — трагічні, але замовчувані радянськими істориками, починаючи з 30-х років і до теперішнього часу. Тільки в працях, які готувалися в «хрущовську відлигу», пролилося деяке світло на цю зловісну фігуру.

10 листопада 1917 року Ленін призначає 38-річного полковника Муравйова начальником оборони Петрограда і району. Наступного дня він розмовляє з Муравйовим про хід бойових дій проти красновських військ. Через три дні Муравйов видає наказ № 1, в якому солдатів, матросів, Червону гвардію закликає до нещадної і негайної розправи зі злочинними елементами та офіцерами, тобто заохочував до самосудів. Та 15 листопада ВЦВК більшістю голосів запропонував Наркомату внутрішніх справ відмінити цей наказ. Ліві есери звинуватили Раднарком на чолі з В. І. Леніним у виданні наказу. Ленін (згідно з викладом його виступу в газеті «Известия») відкинув критику, заявивши, що —головнокомандуючому дано право видавати своєю владою ті накази, з якими не можна зволікати». Відносно змісту наказу, на думку Леніна, він «не містив у собі нічого суперечливого духові нової влади, але в редакції своїй міг призвести до небажаних непорозумінь». З цих роз'яснень Леніна стає очевидним, чому ВЦВК не відмінив наказ, а доручив зробити це наркоматові.

Та все ж 20 листопада В. І. Ленін підписав постанову Раднаркому про звільнення Муравйова. Начальником оборони Петрограда було призначено помічника Муравйова (тоді так називався заступник) В. О. Антонова-Овсієнка. Перед підписанням постанови Ленін в присутності кількох наркомів заслухав Муравйова (фактично це був допит) про спробу його одержати з Держбанку 10 мільйонів карбованців. Причинами звільнення, мабуть, було і те, що Муравйов як член партії лівих есерів не дістав від них підтримки, й те, що заколот Краснова вже було ліквідовано.

Коли невдовзі Антонова-Овсієнка направили командувати Південним революційним фронтом (мав ще й інші назви) в Харкові, то начальником свого штабу він узяв Муравйова, проте ненадовго. Вже 16 січня 1918 року Антонов-Овсієнко призначає його — звичайно, не без згоди Леніна — головнокомандуючим усіма військами, які діяли проти Центральної Ради. Другого дня Муравйов сповіщає Раднарком і Антонова-Овсієнка про розгром військ Центральної Ради під станцією Крути радянськими військами.

Звідкіля взялися радянські війська? На це запитання знаходимо відповідь у першому томі збірника «Українська РСР в період громадянської війни 1917 — 1920 рр.», виданому в 1967 році.

«За наказом В. І. Леніна в Петрограді, Москві, Костромі, Рязані, Бєлгороді, Пскові, Коврові, Воронежі, Гомелі, Брянську та інших містах спішно формували й посилали на Україну зведені загони, що ввійшли в історію під назвою «північних».

Першим прибув Петроградський зведений загін на чолі з М. О. Ховріним та його помічником А. Г. Железняковим. Іншими загонами командували Р. Ф. Сіверс, П. В. Єгоров, Ю. В. Саблін. «Всього з Центральної Росії і фронтів на Україну для боротьби проти кадетсько-каледінської і націоналістичної контрреволюції на Україні в грудні (1917 р.) було послано понад 20 тисяч червоногвардійців, матросів, солдатів».

Майже одночасно — 19 січня — ЦВК Рад України призначає головнокомандуючим військами Української Радянської Республіки Ю. Коцюбинського. Ці війська мали визволити Київ від військ Центральної Ради (з енциклопедичного довідника «Великий Жовтень і громадянська війна на Україні»). Але на Київ вів наступ і Муравйов, у якого було більше сил. Коцюбинському фіктивно був підпорядкований тільки полк червоних козаків В. Примакова, який нараховував близько семисот бійців (Ложкина Я. «Червонное казачество». Харків. 1926. С. 8, 12). Сам Примаков згадував, що полк формувався протягом тижня, після цього, згідно з розпорядженням Муравйова, рушив на Полтаву. Про Юрія Коцюбинського мови Примаков не веде.

Фактично Коцюбинського було призначено головнокомандуючим ще не створеної Червоної Армії України. (Вона так і не була створена ні на початку 1918 року, ні в кінці цього ж року).

Поведінка Муравйова характеризується в першому томі згадуваного вже збірника такими словами: «неправильні дії», «грубо порушував», «ігнорував», «наказував розстрілювати».

Підійшовши до Києва, Муравйов дав наказ своєму війську «громити нещадно місто», «нещадно знищити в Києві всіх офіцерів і юнкерів, гайдамаків, монархістів і всіх ворогів революції». Цей наказ викликав незадоволення з боку Народного Секретаріату України, з яким Муравйов не узгодив свої заходи. Муравйов «проголосив війну всьому українському, як представник «дальнего Севера» (журнал «Червоний шлях». 1926. № 2). Звичайно, він зовсім не рахувався з думкою Ю. Коцюбинського. Та й сам син великого українського письменника виявився не на висоті свого становища. Він, наприклад, не пішов назустріч делегації Київської міської думи, яка просила припинити обстріл міста, а натомість пред'явив такі умови, які дума не могла ніяк виконати.

Події того часу були детально описані в романі Івана Цюпи «Через тернії до зірок» (1966), а також про них можна дізнатися із збірника «Революция на Украине по мемуарам белых», перше видання якого вийшло шістдесят років тому і знаходилося на спецзберіганні, а в 1990 році було перевидане. Ось декілька свідчень з нього.

Київський присяжний Гольденвейзер: «бомбардування міста продовжувалося цілих 11 днів... Посилали вони нам поперемінно трьохдюймовки і шестидюймовки... Руйнування були жахливі. Думаю, що не менше ніж половина будинків в місті так чи інакше постраждали від снарядів. Виникли пожежі. Переживши ще з десяток переворотів, евакуацій, погромів тощо, київські жителі з особливим жахом згадують про ці одинадцять днів бомбардування».

Інший учасник подій С. Сумський один з розділів спогадів назвав «Нашестя Муравйова». Він писав: «Стало відомо, що... йде сам Муравйов. Ніхто не чув до цього часу цього прізвища, але до нього прикладався епітет сам... Місто застогнало від снарядів... Жахливі й важкі були ці дні... З усіх боків горів Київ... У кімнатах було так видно, що можна було читати... Дванадцять днів ішов не бій, а безглуздий обстріл... Величезна кількість жертв виявилася серед мирного населення».

Радянський партійний діяч Євгенія Бош згадувала, що Муравйов відмовився підкорятися розпорядженням радянського уряду України — Народному Секретаріату. Його штаб «розмістився в центрі міста і... наводив порядок у місті по-своєму... Накази здебільшого йшли в розріз з постановами місцевої Радянської влади».

Про незаконні дії Муравйова на Україні знав Ленін. Як згадує Марія Скрипник (дружина М. Скрипника), Ленін тоді «стрепенувся і сказав: «...Покличте Подвойського. Муравйова треба відізвати з України». Та цього не сталося, бо в телеграмі від 14 лютого 1918 року Ленін називає Муравйова вже головнокомандуючим і рекомендує діяти «як можна енергійніше на Румунському фронті». А через три дні Ленін дає оцінку дій Муравйова в Києві: «Ми ні на хвилину не сумніваємося, що доблесні герої визволення Києва не забарять виконати свій революційний обов'язок».

«Доблесний герой визволення Києва» не змінив своєї поведінки і в Одесі. В Петроград до Леніна прибув делегат армійського комітету і просив «призначити комісію по розслідуванню дій» Муравйова. 25 березня до Леніна звернувся голова армійського комітету з питанням «про неправильні дії» Муравйова. На цей час головком уже був звільнений від посади і прибув до Петрограда, побувавши до цього декілька днів ще раз начальником штабу в Антонова-Овсієнка. У присутності Леніна відбулася очна ставка Муравйова з представником армійського комітету, результати якої невідомі.

Невідомо, де знаходився Муравйов в наступні півтора місяці. Його прізвище згадується тільки 7 травня 1918 року у зведенні Московського облвійськкомату. Судячи із запитання «Як повестися зі штабом Муравйова?», останній зберіг кадри свого штабу. В цей час приймається рішення про створення реввійськрад фронтів. Першою мала бути створена РВР фронту по боротьбі із заколотом білочехів (пізніше названого Східним). Одним з трьох членів першої фронтової РВР Раднарком 13 червня призначає Муравйова і одночасно призначає його головкомом. Таким чином, Ленін не втратив довір'я до Муравйова.

Ленін вірив Муравйову і покладав великі надії на нього до останнього. Коли полковник після заколоту лівих есерів у Москві заявив, що виходить з рядів їхньої партії, то Ленін телеграфує 7 липня 1918 року в Реввійськраду Східного фронту: «Запротоколюйте заяву Муравйова про його вихід з партії лівих есерів, продовжуйте пильний контроль. Я впевнений, що, додержуючи цих умов, нам сповна вдасться використати його чудові бойові якості». Та Муравйов не виправдав надій. 10 липня 1918 року він, прибувши до Симбірська (нині Ульяновськ), заявив, що не визнає Брестського миру і оголошує війну Німеччині. В урядовому повідомленні від 11 липня його було оголошено зрадником і ворогом Радянської влади. Ввечері того ж дня Муравйова запросили на засідання Симбірського виконкому, на якому прийняли вимогу про його арешт. Коли ж він спробував учинити опір, пролунали постріли.

Муравйов був убитий.

Це повідомлення написане тільки на основі опублікованих у радянський час і відкритих книг і збірників. Воно, звичайно, зовсім мало розказує про всі дії Муравйова. Будемо сподіватися, що з публікацією шостого видання Повного зібрання творів В. І. Леніна, кількість томів якого має збільшитися з 55 до 70, багато що проясниться.

Олександр ФЕСЕНКО,
краєзнавець.
Дніпропетровськ.

Вийшов у світ збірник «Голод 1932—1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів»*, присвячений важливій і складній проблемі, яка перебуває в епіцентрі сучасної суспільної думки, викликає зрозумілу увагу і нестихаючий біль. Його упорядники провели певний пошук архівних матеріалів, частину яких обнародувано вперше. Представлені постанови, директивні листи, телеграми, доповідні записки, матеріали республіканських органів юстиції, прокуратури, держбезпеки про страхітливе вище, яке довгий час залишалось для нас «білою плямою» і практично не висвітлювалось у наукових публікаціях. Таким чином зроблено певний крок щодо створення джерельної бази для аналізу подій, що склали цю трагічну сторінку нашої історії. До збірника додано іменний та географічний покажчики.

Певна річ, виняткова важливість проблеми вимагала надзвичайно сумлінного, чесного і, якщо хочете, делікатного підходу до підготовки видання. Адже йдеться про незагойну рану України. І в даному разі недопустимі різні недомовленості, вимикування, напівправда. Сьогодні, коли збірник ліг на наші столи, маємо достатні підстави сказати: всі ці вимоги у багатьох випадках не дотримані авторами. Адже на головне запитання — чи сказана, нарешті, хоча б достатня правда, чи документи збірника дають більш-менш достовірне уявлення про цей нечуваний злочин, його головні моменти і причини — ствердної відповіді дати не можна.

У по

Ідеться передусім про те, що практично всі опубліковані у збірнику документи — це офіційні матеріали різних установ. То, звичайно, добре. Але у книзі зовсім немає документальних свідчень тих, хто був жертвою, сам пережив це страхіття. Правда, вміщено звернення білоруських річковиків, студента технікуму, які, хоч і спостерігали лихо, так би мовити, із сторони, але проявили гідну поваги громадянську мужність у своєму співчутті до голодуючих, спробували якось допомогти їм. Але у виданні не знайшлося місця бодай для одного листа, документального свідчення, спогаду українського селянина, робітника, вчителя, агронома, лікаря, безпартійного чи комуніста, які самі пережили муки голоду, бачили цю страшну трагедію на власні очі. Таким чином, спроба авторів показати голод «мовою документів» реалізується з допомогою лише відповідних матеріалів «зверху», поглядом і оцінками тих, хто сам голоду не переживав. Величезний пласт матеріалів, які могли б показати трагедію, так би мовити, «зсередини», «знизу», через сприйняття її самими жертвами голодомору — залишився, по суті, незайманим. А без цього ж не можна бодай з мінімальною достовір-

* Голод 1932—1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. — К., 1990.— Редколегія Ф. М. Рудич (голова), І. Ф. Курас, Р. Я. Пиріг та інші.

— 19 січ-
...їни приз-
...мандуючим
...ої Радян-
... Коцюбин-
...али визво-
... Централь-
...оледичо-
...ній Жов-
... війна на
...ія він нас-
...ого було
...бинському
...рядкований
...х козаків
... нарахову-
...сот бійців
...ноє каза-
..., С. 8, 12).
...ував, що
... протягом
... згідно з
... Муравйова,
...ро Юрія
...ви Прима-
...абинського
...головноко-
... створеної
...вїни. (Вона
...на ні на
... ні в кінці
...ова харак-
... томі
...рника та-
...неправиль-
...орушував»,
...вав розст-
...иєва, Му-
...воєму вій-
...місто»,
... Києві всіх
... гайдама-
...сіх ворогів
...каз викли-
... боку На-
...ату Украї-
...а не згу-
... Муравйов
... всьому
...редставник
... (журнал
...926. № 2).
...а не раху-
... Коцюбин-
... великого
...инника ви-
...оті свого
...риклад, не
...егації Ки-
...ній, яка про-
...стріл міста,
...а такі умо-
...а ніяк ви-
...ули деталь-
... Івана Цю-
...до зірок»
...ї них мож-
...ника «Ре-
...е по ме-
...ке видання
...десят років
... на спец-
... році було
...кілька свід-
...ний Голь-
...дування мі-
... цілих 11
...ін нам п...
...мівки і
... Руйнування
...ю, що не
...а будинків
...е постраж-
...никли по-
... з десяток
...цій, погро-
..., жителі з
... згадують
... днів бом-
...дій С. Сум-
...ів спогадів
... Муравйова».
...домо, що...
... Ніхто не
... цього пріз-
... прикладає-
... застог-
... Жахливі
...ні... З усіх
... У кімнатах
...мо мож-
...а бу-
...сть днів
... людий об-
... кількість
...ред мирно-
...ний діяч
...вала, що
...са підкоря-
...ом радян-
...ни — На-
...ату. Його

штаб «розмістився в центрі міста і... наводив порядок у місті по-своєму... Накази здебільшого йшли в розріз з постановами місцевої Радянської влади».

Про незаконні дії Муравйова на Україні знав Ленін. Як згадує Марія Скрипник (дружина М. Скрипника), Ленін тоді «стрепенувся і сказав: «...Покличте Подвойського. Муравйова треба відізвати з України». Та цього не сталося, бо в телеграмі від 14 лютого 1918 року Ленін називає Муравйова вже головнокомандуючим і рекомендує діяти «як можна енергійніше на Румунському фронті». А через три дні Ленін дає оцінку дій Муравйова в Києві: «Ми ні на хвилину не сумніваємося, що доблесні герої визволення Києва не забарять виконати свій революційний обов'язок».

«Доблесний герой визволення Києва» не змінив своєї поведінки і в Одесі. В Петрограді до Леніна прибув делегат армійського комітету і просив «призначити комісію по розслідуванню дій» Муравйова. 25 березня до Леніна звернувся голова армійського комітету з питанням «про неправильні дії» Муравйова. На цей час головком уже був звільнений від посади і прибув до Петрограда, побувавши до цього декілька днів ще раз начальником штабу в Антонова-Овсієнка. У присутності Леніна відбулася очна ставка Муравйова з представником армійського комітету, результати якої невідомі.

Невідомо, де знаходився Муравйов в наступні півтора місяці. Його прізвище згадується тільки 7 травня 1918 року у зведенні Московського облвійськкомату. Судячи із запитання «Як повестися зі штабом Муравйова?», останній зберіг кадри свого штабу. В цей час приймається рішення про створення реввійськрад фронтів. Першою мала бути створена РВР фронту по боротьбі із заколотом білочехів (пізніше названого Східним). Одним з трьох членів першої фронтової РВР Раднарком 13 червня призначає Муравйова і одночасно призначає його головкомом. Таким чином, Ленін не втратив довір'я до Муравйова.

Ленін вірив Муравйову і покладав великі надії на нього до останнього. Коли полковник після заколоту лівих есерів у Москві заявив, що виходить з рядів їхньої партії, то Ленін телеграфує 7 липня 1918 року в Реввійськраду Східного фронту: «Запротоколюйте заяву Муравйова про його вихід з партії лівих есерів, продовжуйте пильний контроль. Я впевнений, що, додержуючи цих умов, нам сповна вдасться використати його чудові бойові якості». Та Муравйов не виправдав надій. 10 липня 1918 року він, прибувши до Симбірська (нині Ульяновськ), заявив, що не визнає Брестського миру і оголошує війну Німеччині. В урядовому повідомленні від 11 липня його було оголошено зрадником і ворогом Радянської влади. Ввечері того ж дня Муравйова запросили на засідання Симбірського виконкому, на якому прийняли вимогу про його арешт. Коли ж він спробував учинити опір, пролунали постріли.

Муравйов був убитий.

Це повідомлення написане тільки на основі опублікованих у радянський час і відкритих книг і збірників. Воно, звичайно, зовсім мало розказує про всі дії Муравйова. Будемо сподіватися, що з публікацією шостого видання Повного зібрання творів В. І. Леніна, кількість томів якого має збільшитися з 55 до 70, багато що проясниться.

Олександр ФЕСЕНКО,
краєзнавець.
Дніпропетровськ.

У полоні старих

Вийшов у світ збірник «Голод 1932—1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів»*, присвячений важливій і складній проблемі, яка перебуває в епіцентрі сучасної суспільної думки, викликає зрозумілу увагу і нестихаючий біль. Його упорядники провели певний пошук архівних матеріалів, частину яких обнародувано вперше. Представлені постанови, директивні листи, телеграми, доповідні записки, матеріали республіканських органів юстиції, прокуратури, держбезпеки про страхітливе явище, яке довгий час залишалось для нас «білою плямою» і практично не висвітлювалось у наукових публікаціях. Таким чином зроблено певний крок щодо створення джерельної бази для аналізу подій, що склали цю трагічну сторінку нашої історії. До збірника додано іменний та географічний покажчики.

Певна річ, виняткова важливість проблеми вимагала надзвичайно сумлінного, чесного і, якщо хочете, делікатного підходу до підготовки видання. Адже йдеться про незагойну рану України. І в даному разі недопустимі різні недомовленості, вимикування, напівправда. Сьогодні, коли збірник ліг на наші столи, маємо достатні підстави сказати: всі ці вимоги у багатьох випадках не дотримані авторами. Адже на головне запитання — чи сказана, нарешті, хоча б достатня правда, чи документи збірника дають більш-менш достовірне уявлення про цей нечуваний злочин, його головні моменти і причини — ствердної відповіді дати не можна.

Ідеться передусім про те, що практично всі опубліковані у збірнику документи — це офіційні матеріали різних установ. То, звичайно, добре. Але у книзі зовсім немає документальних свідчень тих, хто був жертвою, сам пережив це страхіття. Правда, вміщено звернення білоруських річковиків, студента технікуму, які, хоч і спостерігали лихо, так би мовити, із сторони, але проявили гідну поваги громадянську мужність у своєму співчутті до голодуючих, спробували якось допомогти їм. Але у виданні не знайшлося місця бодай для одного листа, документального свідчення, спогаду українського селянина, робітника, вчителя, агронома, лікаря, безпартійного чи комуніста, які самі пережили муки голоду, бачили цю страшну трагедію на власні очі. Таким чином, спроба авторів показати голод «мовою документів» реалізується з допомогою лише відповідних матеріалів «зверху», поглядом і оцінками тих, хто сам голоду не пережив. Величезний пласт матеріалів, які могли б показати трагедію, так би мовити, «зсередини», «знизу», через сприйняття її самими жертвами голодомору — залишився, по суті, незайманим. А без цього ж не можна бодай з мінімальною достовірністю показати будь-яке явище, тим більше таке страхіття, як голодомор 1932—1933 років.

Такий добір документів спростовує сподівання, що збірник допоможе читачам дізнатися про долю своїх родичів чи односельців — знедолених, голодних, померлих. Переважна більшість прізвищ, що наводяться у збірнику — це, як правило, функціонери різних рангів, а голодуючі згадуються хіба що принагідно, від випадку до випадку. Звичайно, й функціонерів треба знати і дати їм відповідну оцінку. Але ж коли «мовою документів» найперше йдеться про останніх, а самі голодуючі залишаються «за кадром», то виникає питання: хіба можна про голодомор розповідати тільки бюрократичною мовою постанов і д[illegible]дних? А [illegible] то було пер[illegible]дусім стра[illegible]е людське горе. То де ж людські документи, свідчення тих, хто постраждав?

Такий підхід до укладання цієї книги спричинив, як на мене, й інший її істотний недолік: у ній читач не знайде необхідних документів про кількість жертв голодомору. Правда, у збірнику вміщено декілька матеріалів про кількість померлих від голоду в окремих регіонах. Але аналогічні цифри є по всіх областях і в цілому по [illegible]. Чому [illegible]х не оприлюднено? [illegible] Незбагненним залишається й відсутність текстів документів статистичних органів про чисельність і рух населення республіки в ці роки. Тим паче, що ці оригінали інтерпретуються в одній із статей, яка передує цим документам. Хіба ж допустимо для документального збірника оцінювати матеріали, не публікуючи їх текстів? Подібний підхід неодмінно дає привід для різних припущень.

[illegible] й взагалі сама структура видання викликає чимало запитань. Скажімо, чому документам, які займають чотири п'ятих обсягу книги, передують після вступу від редколегії чотири авторські статті, названі «органічною складовою частиною збірника, своєрідним ключем до сприйняття архівних матеріалів»? Адже в даному разі маємо очевидний відступ від загальноприйнятих принципів публікації документальних збірників, які передбачають виклад теми змістом самих документів, а не авторськими статтями. Бо ключем до розуміння архівних матеріалів є відповідні принципи пізнання, а не інтерпретація документів у тій чи іншій публікації. Звісно, що принципово інший підхід не пішов на користь виданню. Автори статей виклали, певна річ, власні точки зору, які до того ж нерідко суперечать одна одній. Це цілком природно для авторських публікацій, але аж ніяк не може претендувати на роль «ключа» в сприйнятті документів.

От хоча б такий приклад. У статтях і документах неодноразово вживається поняття «куркуль». Але там неможливо знайти пояснення його визначення, як воно змінювалось наприкінці 20-х — на початку 30-х років. Або таке. В одній із статей, як ключ до розуміння матеріалів про роль Компартії України, комуністів на селі у цей складний період подається розповідь про члена партії, який ніде не працював, постійно жив у сільраді і тільки грав на балалайці перед початком різних зборів і засідань. Оскільки інших прикладів діяльності сільських комуністів у статті не наводиться, то згідно з рекомендацією редколегії, він має використовуватись як ключ до розуміння складу і діяльності комуністів республіки. Але таке сприйняття було б далеке від істини. Щоб зрозуміти явище, необхідно проаналізувати всі основні факти, що його складають. Це вимагає показу і такого волоцюги, про якого йдеться у статті, і відображення діяльності тих, хто не шкодував сил для загального добра. Більше половини членів Компартії України, які працювали в ті роки на селі, були зайняті на виробництві, в своєму господарстві чи в різних його кооперативних формах. Багато з них аж ніяк не були якимись люмпенами, як може створитися враження з наведеного в статті прикладу, а працювали спеціалістами, вчителями, лікарями, зробили немало корисного для людей. Але марно шукати подібні факти в запропонованих статтях.

Серйозною вадою збірника є й те, що склад його архівних матеріалів підпорядкований надуманій схемі, яка не відповідає історичній правді. Ті матеріали, які підтверджують схему, ввійшли до збірника, ті, які суперечать їй, залишені поза увагою. По суті, залишаються таємницею для читача. Якщо вірити цій схемі, то головними організаторами, а отже, й винуватцями голодомору 1932—1933 років були тодішні партійні й державні керівники республіки.

До речі, у вступі про це чітко зазначено: «Поступившись тиску Сталіна, керівники республіки прирекли селянство на голод». Тобто, винен не стільки Сталін і його оточення (він тільки «тиснув»), а республіканське керівництво, ЦК КП(б)У, постанови якого складають більшість документів, вміщених у збірнику. В дещо осучасненому варіанті така схема прямо перегукується із сталінським «Коротким курсом історії ВКП(б)», де всі прорахунки і страшні втрати списуються на неправильні дії місцевих органів.

У відповідності з такою схемою до збірника включено 248 документів, з них 212 — республіканських і тільки 36 — центральних органів. Уже саме таке співвідношення є результатом тенденційного підходу. Адже голодомор 1932—1933 років — це наслідок передусім відповідної політики і конкретних дій Сталіна та його найближчого оточення.

До збірника не потрапив ряд важливих матеріалів, підготовлених особисто Сталіним, свавільно-злочинні дії якого в умовах небаченої централізації влади й призвели до повного викачування хліба в ході шалених заготівель 1932—1933 років і прирекли селянство України та ряду інших регіонів країни на голод. Текст бузувірської постанови ЦВК і Раднаркому СРСР від 7 серпня 1932 року «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації та зміцнення суспільної (соціалістичної) власності», написаний особисто Сталіним, також не потрапив до книги. І шкода, адже то був документ, який санкціонував нечувану досі жорстокість. Навіть за кілька колосків, узятих з колгоспного поля, голодна людина могла поплатитися життям: за сталінським «законом» її могли за цей «злочин» засудити навіть до смертної кари. Саме ця постанова стала основою небачених репресій і викачування останніх крихт хліба з селянських господарств. А як можна зрозуміти відсутність у збірнику виступу Сталіна на січневому (1933 р.) Пленумі ЦК ВКП(б) про роботу на селі й хлібозаготівлі, де Україна піддавалась нищівній критиці за низькі (!) темпи здачі хліба й були вироблені додаткові заходи щодо заготівлі зерна, в той час як голод винищував людей цілими селами. Немає у збірнику й постанови союзних органів від 7 січня 1933 року про заміну хлібопоставок по договорах обов'язковою хлібоздачею, про проведення колективізації, багатьох інших подібних матеріалів, які стали першоосновою трагедії українського селянства. Характерно, що книга й відкривається постановою ЦК КП(б)У від 3 січня 1932 року, яка була прийнята на виконання відповідної директиви, підписаної Сталіним. Але текст останньої не наводиться, і, звичайно ж, читач у даному випадку, як і в багатьох інших, починає шукати винуватців цього страшного злочину передусім на Україні. Таким нехитрим прийомом Сталін відсувається у тінь, навіть його прізвище згадується у збірнику рідше, ніж, наприклад, того ж Косіора.

Не знаю, хотіли того упорядники чи ні, але затушовується у збірнику й провина Молотова, Кагановича та інших сталінських уповноважених, перебування яких на Україні в 1932—1933 роках призвело до посилення голодомору. В книзі знаходимо матеріали про участь Кагановича у завезенні хліба в республіку в травні 1932 року, у затвердженні планів сівби та зяблевої оранки тощо. І водночас наші історики «забули» оприлюднити його доповідь на січневому (1933 р.) Пленумі ЦК ВКП(б) про низькі (!) темпи хлібозаготівель на Україні з різкою критикою винуватців. Дійшло до того, що до збірника не потрапили навіть постанови ЦК КП(б)У, прийняті наприкінці грудня 1932 року при безпосередній участі і під тиском Кагановича про збільшення заготівель хліба. Адже саме цей вірний прихильник сталінського курсу, приїхавши на Україну, організував різке посилення каральних акцій з метою викачування зерна, що призвело до подальшого зростання кількості жертв. Тож хіба має право історик обминати такі документи?

Безперечно, і тодішні керівники республіки несуть свою (і немалу!) відповідальність за ту трагедію. Це, зрештою, урок для всіх поколінь керівників України. Але мовою документів у збірнику мала бути сказана вся прав...
встановле...
повідаль...
часного ...
достовір...

Не пр...
дішніх ...
ки, треба...
в умовах...
чатку 30...
лізованої...
і партійн...
чи неуча...
лях істот...
на ситуа...
вання хл...
централіз...
ми, сила...
заготівел...
рядковува...
союзному...
У ...
кого нар...
нувало, ...
важені ц...

На заг...
шої вин...
керівниц...
спрацюв...
збірнику...
ЦК КП(...
публікан...
всупереч...
були спр...
лення на...
формах ...
Ідеться, ...
станову ...
товлену ...
то С. К...
відповід...
наний о...
щення х...
тівлях з...
р.). Нем...
ріалів, ...
никами ...
ну з пер...
пустимі...
колектив...
ти там і...
чать про...
республі...

З пол...
книги ч...
менти, з...
що генер...
тійних р...
Україні ...
в цілому...
ційно бу...
рік пізні...

* Голод 1932—1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. — К., 1990.— Редколегія Ф. М. Рудич (голова), І. Ф. Курас, Р. Я. Пиріг та інші.

ГОЛОС України

зати будь-яке яви-
більше таке стра-
голодомор 1932—
.
бір документів
сподівання, що
поможе читачам
ро долю своїх ро-
носельців — зне-
лодних, померлих.
більшість приз-
водяться у збір-
е, як правило,
н різних рангів,
згадуються хіба
дно, від випадку
у. Звичайно, й
в треба знати і
ровідну оцінку.
ли «мовою доку-
перше йдеться
х, а самі голоду-
ються «за кад-
ники питання:
про голодомор
тільки бюро-
мових постанов і
А то було
страшне людське
ж людські доку-
ення тих, хто
?
дхід до укладан-
ги спричинив, як
нший її істотний
ий читач не зна-
дних документів
жертв голодо-
да, у збірнику
кілька матеріалів
померлих від
кремих регіонах.
чні цифри є по
ку і в цілому по
му ...х не оп-

ріалів про роль Компартії України, комуністів на селі у цей складний період подається розповідь про члена партії, який ніде не працював, постійно жив у сільраді і тільки грав на балалайці перед початком різних зборів і засідань. Оскільки інших прикладів діяльності сільських комуністів у статті не наводиться, то згідно з рекомендацією редколегії, він має використовуватись як ключ до розуміння складу і діяльності комуністів республіки. Але таке сприйняття було б далеке від істини. Щоб зрозуміти явище, необхідно проаналізувати всі основні факти, що його складають. Це вимагає показу і такого волоцюги, про якого йдеться у статті, і відображення діяльності тих, хто не шкодував сил для загального добра. Більше половини членів Компартії України, які працювали в ті роки на селі, були зайняті на виробництві, в своєму господарстві чи в різних його кооперативних формах. Багато з них аж ніяк не були якимись люмпенами, як може створитися враження з наведеного в статті прикладу, а працювали спеціалістами, вчителями, лікарями, зробили немало корисного для людей. Але марно шукати подібні факти в запропонованих статтях.

Серйозною вадою збірника є й те, що склад його

1932 року «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації та зміцнення суспільної (соціалістичної) власності», написаний особисто Сталіним, також не потрапив до книги. І шкода, адже то був документ, який санкціонував нечувану досі жорстокість. Навіть за кілька колосків, узятих з колгоспного поля, голодна людина могла поплатитися життям: за сталінським «законом» її могли за цей «злочин» засудити навіть до смертної кари. Саме ця постанова стала основою небачених репресій і викачування останніх крихт хліба з селянських господарств. А як можна зрозуміти відсутність у збірнику виступу Сталіна на січневому (1933 р.) Пленумі ЦК ВКП(б) про роботу на селі й хлібозаготівлі, де Україна піддавалась нищівній критиці за низькі (!) темпи здачі хліба й були вироблені додаткові заходи щодо заготівлі зерна, в той час як голод винищував людей цілими селами. Немає у збірнику й постанови союзних органів від 7 січня 1933 року про заміну хлібопоставок по договорах обов'язковою хлібоздачею, про проведення колективізації, багатьох інших подібних матеріалів, які стали першоосновою трагедії українського селянства. Характерно, що книга й відкривається постановою ЦК

лоні старих схем

Незбагненним
й відсутність
ументів статис-
нів про чисель-
аселення респуб-
ки. Тим паче, що
інтерпретуються
тті, яка пере-
ументам. Хіба ж
ля документаль-
публікуючи їх
ібний підхід не-
привід для різ-
.
та сама струк-
викликає чи-
ь. Скажімо, чо-
там, які займа-
п'ятих обсягу
ують після всту-
легії чотири ав-
тті, названі «ор-
адовою части-
, своєрідним
сприйняття ар-
іалів»? Адже в
маємо очевид-
від загально-
принципів пуб-
ентальних збір-
редбачають ви-
істом самих до-
авторських
ключем до ро-
вних матеріалів
принципи пі-
інтерпретація
тій чи іншій
сно, що прин-
підхід не пі-
видання. Ав-
викали, певна
чки зору, які
рідко суперечей-
ні. Це цілком
я авторських
се аж ніяк не
увати на роль
рийнятті доку-
.
такий приклад.
документах не-
кивається по-
ь». Але там
йти пояснення
ння, як воно
рийнятті 20-х
у 30-х років.
дній із статей,
озуміння мате-

архівних матеріалів підпорядкований надуманій схемі, яка не відповідає історичній правді. Ті матеріали, які підтверджують схему, ввійшли до збірника, ті, які суперечать їй, залишені поза увагою. По суті, залишаються таємницею для читача. Якщо вірити цій схемі, то головними організаторами, а отже, й винуватцями голодомору 1932—1933 років були тодішні партійні і державні керівники республіки.

До речі, у вступі про це чітко зазначено: «Поступившись тиску Сталіна, керівники республіки прирекли селянство на голод». Тобто, винен не стільки Сталін і його оточення (він тільки «тиснув»), а республіканське керівництво, ЦК КП(б)У, постанови якого складають більшість документів, вміщених у збірнику. В дещо осучасненому варіанті така схема прямо перегукується із сталінським «Коротким курсом історії ВКП(б)», де всі прорахунки і страшні втрати списуються на неправильні дії місцевих органів.

У відповідності з такою схемою до збірника включено 248 документів, з них 212 — республіканських і тільки 36 — центральних органів. Уже саме таке співвідношення є результатом тенденційного підходу. Адже голодомор 1932—1933 років — це наслідок передусім відповідної політики і конкретних дій Сталіна та його найближчого оточення.

До збірника не потрапив ряд важливих матеріалів, підготовлених особисто Сталіним, свавільно-злочинні дії якого в умовах небаченої централізації влади й призвели до повного викачування хліба в ході шалених заготівель 1932—1933 років і прирекли селянство України та ряду інших регіонів країни на голод. Текст бузувірської постанови ЦВК і Раднаркому СРСР від 7 серпня

КП(б)У від 3 січня 1932 року, яка була прийнята на виконання відповідної директиви, підписаної Сталіним. Але текст останньої не наводиться, і, звичайно ж, читач у даному випадку, як і в багатьох інших, починає шукати винуватців цього страшного злочину передусім на Україні. Таким нехитрим прийомом Сталін відсувається у тінь, навіть його прізвище згадується у збірнику рідше, ніж, наприклад, того ж Косіора.

Не знаю, хотіли того упорядники чи ні, але затушовується у збірнику й провина Молотова, Кагановича та інших сталінських уповноважених, перебування яких на Україні в 1932—1933 роках призвело до посилення голодомору. В книзі знаходимо матеріали про участь Кагановича у завезенні хліба в республіку в травні 1932 року, у затвердженні планів сівби та зяблевої оранки тощо. І водночас наші історики «забули» оприлюднити його доповідь на січневому (1933 р.) Пленумі ЦК ВКП(б) про низькі (!) темпи хлібозаготівель на Україні з різкою критикою винуватців. Дійшло до того, що до збірника не потрапили навіть постанови ЦК КП(б)У, прийняті наприкінці грудня 1932 року при безпосередній участі і під тиском Кагановича про збільшення заготівель хліба. Адже саме цей вірний прихильник сталінського курсу, приїхавши на Україну, організував різке посилення каральних акцій з метою викачування зерна, що призвело до подальшого зростання кількості жертв. Тож хіба має право історик обминати такі документи?

Безперечно, і тодішні керівники республіки несуть свою (і немалу!) відповідальність за ту трагедію. Це, зрештою, урок для всіх поколінь керівників України. Але мовою документів у збірнику мала бути сказана

вся правда, а не частина її, встановлена конкретна відповідальність кожного тогочасного керівника на основі достовірних фактів.

Не применшуючи вини тодішніх керівників республіки, треба прямо сказати, що в умовах створеної на початку 30-х років надцентралізованої системи державної і партійної влади їхня участь чи неучасть у хлібозаготівлях істотно не вплинула б на ситуацію. Адже викачування хліба здійснювалось централізованими методами, силами спецзагонів із заготівельниками, які підпорядковувались безпосередньо союзному наркомату заготівель. У нашій республіці такого наркомату навіть не існувало, були тільки уповноважені цього відомства.

На згадану схему найбільшої вини республіканського керівництва за голодомор спрацьовує і відсутність у збірнику ряду документів ЦК КП(б)У та інших республіканських органів, які всупереч вказівкам Сталіна були спрямовані на послаблення насильства у різних формах при хлібозаготівлях. Ідеться, насамперед, про постанову ЦК КП(б)У, підготовлену і підписану особисто С. Косіором (в архіві є відповідний оригінал, виконаний олівцем) про недопущення хуліганства при заготівлях зерна (грудень 1932 р.). Немає у збірнику матеріалів, направлених керівниками республіки Сталіну з пересторогою про недопустимість швидких темпів колективізації. Марно шукати там і документи, що свідчать про опір сталінщині в республіці.

З поля зору упорядників книги чомусь випали документи, з яких чітко видно, що генеральна чистка партійних рядів почалася на Україні ще в 1932 році, хоча в цілому по країні вона офіційно була започаткована на рік пізніше. Протягом 1932

—1936 років понад 56 процентів складу республіканської парторганізації було виключено з рядів ВКП(б), багато з них репресовано. Сталінська репресивна машина не обминала нікого: у підвалах ДПУ, за колючим дротом ГУЛАГу гинули не тільки секретарі районних, обласних і республіканської партійних організацій, але й рядові комуністи. Наклав на себе руки член Політбюро ЦК КП(б)У М. Скрипник. Розпочалися шалені пошуки націоналістів там, де їх ніколи не було. За прямою вказівкою Сталіна органами ДПУ було сфабриковано справу про націоналістичний ухил у республіці. І все це майже не відображається відповідними документами в збірнику. Невідомими залишаються результати розгляду і ряду опублікованих документів, у яких керівники України зверталися з проханням про зменшення хлібопоставок або про надання республіці продовольчої допомоги.

Автори відмахнулися від неподинових свідчень про спробу С. Косіора і Г. Петровського разом з іншими усунути Сталіна з посади Генсека на XVII з'їзді ВКП(б). Чому? Очевидно, тому, що цей факт ніяк не вкладається в обрану схему, свідчить про опір сталінщині, його просто замовчують.

Таким чином, збірник «Голод 1932—1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів» не подає істинної картини однієї з найбільших трагедій українського народу. І, як це не прикро, в цій праці робиться, по суті, спроба реанімувати псевдонаукові підходи «Короткого курсу історії ВКП(б)» до висвітлення подій минулого.

Володимир ШЕВЧЕНКО,
доктор історичних наук, професор.
Київ.

СЕРЙОЗНОЮ ВАДОЮ ЗБІРНИКА Є Й ТЕ, ЩО СКЛАД ЙОГО АРХІВНИХ МАТЕРІАЛІВ ПІДПОРЯДКОВАНИЙ НАДУМАНІЙ СХЕМІ, ЯКА НЕ ВІДПОВІДАЄ ІСТОРИЧНІЙ ПРАВДІ... ЯКЩО ВІРИТИ ЦІЙ СХЕМІ, ТО ГОЛОВНИМИ ОРГАНІЗАТОРАМИ, А ОТЖЕ, Й ВИНУВАТЦЯМИ ГОЛОДОМОРУ 1933—1934 РОКІВ БУЛИ ТОДІШНІ ПАРТІЙНІ Й ДЕРЖАВНІ КЕРІВНИКИ РЕСПУБЛІКИ.

НЕ ЗНАЮ, ХОТІЛИ ТОГО УПОРЯДНИКИ ЧИ НІ, АЛЕ ЗАТУШОВУЄТЬСЯ У ЗБІРНИКУ Й ПРОВИНА МОЛОТОВА, КАГАНОВИЧА ТА ІНШИХ СТАЛІНСЬКИХ УПОВНОВАЖЕНИХ, ПЕРЕБУВАННЯ ЯКИХ НА УКРАЇНІ В 1932—1933 РОКАХ ПРИЗВЕЛО ДО ПОСИЛЕННЯ ГОЛОДОМОРУ.

ЄДИНОГО СИНА...

До виконкому Незалежного руху імені В. Стуса приїхали чотири жінки з Чернігова. Вони розповіли: їхні сини щойно закінчили навчальну школу спеціалістів зв'язку, і тепер молодих воїнів вище командування примушує написати заяву, нібито вони добровільно виявляють бажання служити на Кавказі. Не погодилися ні вони, ні їхні батьки. Тоді випускників почали лякати службою поблизу Чорнобиля, звідки, мовляв, повернуться вже неповноцінними людьми.

Невдовзі до нас завітала інша мати — вінничанка Галина Белеля. 17 червня єдиного сина Тараса мають призвати на строкову військову службу. Про службу на території України й мови не ведеться. Коли у райвійськкоматі спробувала натякнути Галина Василівна, що є відповідна постанова Верховної Ради, у відповідь почула лише коротку фразу: «А у нас — рознарядка Міністерства оборони СРСР. Вона для нас закон». Отака нині ситуація з призовом.

Я багато років працював у військкоматі. Різне доводилося бачити: протекціонізм, телефонне право, хабарництво. Система призову до війська влаштовувала тоді у військкоматах усіх. Втручання республіканської влади в їхні справи військові прийняли в штики. Нині рішення республіканського парламенту явно ігнорують. Все робиться для того, щоб зберегти сите безпроблемне життя у кабінетах, в яких стільки юнаків одержали повістки на службу, що може завершитися нещастям.

Леонід БРОВЧЕНКО,
голова виконавчого комітету Вінницького обласного Незалежного руху імені В. Стуса, майор запасу.
Вінниця.

Завершується призовна кампанія. Незважаючи на постанову Верховної Ради УРСР про призов юнаків за межі України лише на добровільній основі, деякі військкомати виконують директиви свого міністра й направляють хлопців у Прибалтику, Закавказзя, Середню Азію. Чим може скінчитися служба там — відомо. Генерал Духов заспокоює: гинуть і в арміях НАТО. Та чи легше від того солдатським матерям, чи менше тривоги після весняного призову у всіх нас!

У ЗОЛОТІ ГОРИ

На Чернігівському збірному пункті стався інцидент: матері, дізнавшись про те, що їхніх синів направляють на одну з прикордонних застав Паміру, запротестували:

— Куди забираєте наших дітей? Ми хочемо, щоб вони служили на Україні!

Проте юнаки все ж таки були відправлені служити на Памір за власним бажанням. Чому?

— Їм же молодим-зеленим золоті гори обіцяють, — сказав мені батько новобранця тракторист із Смичина Городнянського району М. Калуга.

— Гори, може, й не золоті, — втручається в розмову начальник обласного збірного пункту С. Волошнюк, — а отримуватимуть там подвійний пайок, до того ж на Памірі гарний клімат, на заставах немає «дідівщини». То чому ж не їхати? Або ось морфлот: усіх заяв бажаючих служити на морі задовольнити не змогли... Цього року, до речі, нікого не силували. Хочеш служити на Україні? Будь ласка. Але лише 35 відсотків цим правом скористались.

Однак на власні вуха переконався, що це не так. Бесідував з призовниками Віталієм Олійником та Геннадієм Тараном з Мени.

— Чи знаєте про те, що маєте право служити на Україні?

— Вперше від вас чуємо, — здивовано відповіли хлопці.

На збірному пункті, в основному, представники військових частин, які дислокуються за межами України. Їм потрібно повернутися назад з поповненням, отже, про права призовників ні пари з вуст.

Чи вигідно військовим роз'яснювати молоді постанову Верховної Ради України про службу українських юнаків на території республіки? Механізм відбору новобранців простий: хлопців шикують у шеренгу і викликають по-одному в заздалегідь сформовану команду. В п'ятницю чотири чоловіки відмовились їхати в Латвію, бо знали про своє право. Але ж більшість про це право не знає.

Розмовляю з групою, що їде до Ростова-на-Дону. Половина хлопців дала письмові згоди служити за межами України, а інша половина про свої права, знову ж таки, дізналася від мене. Та бувалий прапорщик Г. Геворгян заспокоює: «Та нічого, в нас служити легко. Зразу сержантами станете».

Ось і висновок: коли громадяни не знають своїх прав, права перетворюються на фікцію.

Сергій ПАВЛЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

Що замовчують полковники?

Ви хочете служити в Закавказзі? Там вас чекає платня 180 — 200 карбованців, а ще додаткові виплати, красива форма, тривалі відпустки.

Про все це повідомив в обласних газетах начальник політичного відділу Херсонського облвійськкомату М. Колобов, розкриваючи принади армійської служби для цьогорічних призовників.

Постанові ж Верховної Ради УРСР щодо служби юнаків на території України в цій розповіді місця не знайшлося. Жодним словом не обмовився автор про право новобранців служити за межами України лише за їхньою письмовою згодою. Посилаючись на наказ міністра оборони СРСР, він, очевидно, добре затямив: коли промовчав маршал, то йому, полковникові, сам Бог велів мовчати. Але ж херсонські юнаки повинні знати про рішення Верховної Ради республіки. Чи, може, їх уже скасували полковники?

Володимир ГРИГОРЕНКО,
журналіст.
Херсон.

ПОЧЕСНИЙ ОБОВ'ЯЗОК, НЕБЕЗПЕЧНИЙ ДЛЯ ЖИТТЯ

(ПОГЛЯД ГАЗЕТИ «НЬЮ-ЙОРК ТАЙМС»)

Близько чотирьох з половиною мільйонів чоловік служать у Радянських Збройних Силах, і щороку майже сім тисяч військовослужбовців гине в небойових умовах.

Міністерство оборони стверджує, що значна більшість їх гине з власної вини: через самогубство, недбалість або внаслідок нещасних випадків. Проте багато батьків солдатів, які загинули за останні роки в мирний час, упевнені, що їхніх синів було вбито і що військові не бажають розкривати правду про злочини в своєму середовищі.

Як повідомив один радянський офіцер, який просив не називати його прізвища, з міністерських документів та інших свідчень випливає, що за таємних обставин гине значно більше солдатів, ніж це офіційно визнають військові, навіть у звітах для службового користування.

Неопублікована службова статистика, пред'явлена цим офіцером, показує, що 18 відсотків випадків загибелі людей у небойових умовах припадає на самогубства, 5,5 відсотка — результат злочинів, 13,5 — нещасних випадків і 9,5 — неправильного поводження з вогнепальною зброєю. Разом з тим він же сказав, що, як це видно з інших міністерських матеріалів, навіть у секретній інформації дані фальсифіковано.

Багато вбивств приховано за такими формулюваннями, як нещасні випадки, хвороби, неправильне використання техніки. І навіть у середовищі військового керівництва небезпечно розкривати правду. На думку офіцера, це один з найсумніших і найстрашніших секретів Радянської Армії.

Сім'ї загиблих солдатів вважають, що «прихованих убивств» — переважна більшість. Вони багато часу витрачають на пошуки справедливості й не можуть знайти спокою.

Тривалий час ці вимоги ігнорувалися, поки не було створено Комітет солдатських матерів.

Під його тиском Президент Михайло Горбачов призначив у листопаді минулого року спеціальну консультативну комісію для вивчення цих звинувачень. Вона вже рекомендувала повторно провести розслідування тисяч випадків цивільними властями. Проте фактично комісія не уповноважена примусити зробити це.

Люди протестують проти нападу армії на демонстрантів у Литві. Військовослужбовці повертаються зі Східної Європи в непридатні житлові умови. Молодь, особливо в охоплених націоналістичними заворушеннями районах, ігнорує призовні повістки, і останнім часом дезертирство досягло рекордних показників.

Крім тих, хто відмовляється служити, до 20 відсотків призовників «не відповідають фізичним і розумовим нормам», — заявив полковник Валерій Волін, прокурор комісії. Він вважає, що це багато в чому пояснює смертельні випадки.

Коментує публікацію в «Нью-Йорк таймс» начальник Військової академії протиповітряної оборони Сухопутних військ, народний депутат України генерал-полковник Борис Духов.

— Я не погоджуюсь з наведеними статистичними даними. «Нью-Йорк таймс» стверджує, що в Радянських Збройних Силах служить майже 4 з половиною мільйони чоловік. Але ж ми чесно оголосили світові, що чисельність нашої армії складає 3,4 мільйона чоловік. І у західних експертів начебто щодо цієї цифри заперечень немає. Інша, не менш дивна, цифра — це кількість загиблих в лавах Радянської Армії в мирний час. Щороку, переконує «Нью-Йорк таймс», в Радянських Збройних Силах гине майже 7 тисяч чоловік.

На жаль, дані про загибель військовослужбовців сьогодні поки що відносяться до розряду закритих. Так вирішив Кабінет міністрів. Безсумнівно, що ця секретність лише на шкоду армії. Адже приховування реальної картини смертності в мирний час дозволяє нечесним людям маніпулювати цифрами. Це ж саме робить і «Нью-Йорк таймс». Наведені нею цифри майже вдвічі завищені. Про їх абсурдність говорять факти. За 10 років афганської війни ми втратили 13 тисяч 833 чоловіки. То що ж, всі ці роки ми ще 6 неоголошених війн вели?

Відомо, що після зустрічі Президента СРСР М. Горбачова з солдатськими матерями було створено Комісію по перевірці об'єктивності розслідування фактів загибелі та каліцтва військовослужбовців у мирний час. Так-от, до комісії надійшло три з половиною тисячі запитів батьків. Перевірено було виявлено 107 справ, які викликали сумнів. І лише 22 з них було переадресовано для розгляду незалежним від військової прокуратури слідчим. Думаю, що ці цифри об'єктивно свідчать про надуманість звинувачень на адресу армії та військових юристів.

Український парламент також не стоїть осторонь від проблеми загибелі військовослужбовців. Народні депутати уважно розглядають всі листи, що надходять від батьків. За п'ять місяців цього року ми одержали майже 400 запитів: про звільнення синів з армії, про переведення на інше місце служби і т. ін. Але щось не пригадую жодного запиту, в якому б мова йшла про вбивство при «загадкових обставинах».

Верховна Рада Української РСР, її постійні комісії постійно тримають в полі зору проблеми військової служби. Найближчим часом буде створена й почне працювати комісія по розслідуванню причин загибелі й каліцтва військовослужбовців, призваних до війська на Україні. Народні депутати побувають у військкоматах, військових частинах, вивчать проблеми призову, умови служби юнаків. Контроль з боку вищого органу влади буде постійним. Ми не можемо миритися з втратами в мирний час, нехай навіть мінімальними. Правду про загибель військовослужбовців не можна приховувати. Той, хто списує все на нещасні випадки, коїть злочин. Навряд чи знайдуться командири і начальники, здатні на це заради чинів, звань та нагород. Бувають, звісно, судові помилки, халатність посадових осіб. Але все це рідкісні явища, особливо, коли гинуть люди.

Так, в армії, на превеликий жаль, є випадки солдатських смертей. Це велика біда, коли з вини товаришів по службі, командирів йдуть з життя молоді люди. Багато таких смертей чи мало — на мій погляд, сама постановка цього питання аморальна. Навіть, якщо загинув один юнак — це трагедія! Тим більше в армії, де дисципліна і організованість значно вищі, ніж у суспільстві в цілому, яке втрачає щорічно 50 тисяч самогубців, 20—25 тисяч вбитих злочинцями, сотні тисяч загиблих на виробництві, в автоаваріях і т. ін.

Ми не повинні забувати, що армія — це частина нашого суспільства. Хворого суспільства. Всі його біди й проблеми віддзеркалюються і в житті військових колективів. Ось чому і в армії, на жаль, спостерігається зростання злочинності. Придивимось уважніше до тих, хто стає сьогодні в солдатські шеренги. Нині в СРСР кожний сьомий злочинець — неповнолітній, кожний п'ятий — у віці від 18 до 24 років. Значна частина молоді в тій чи іншій мірі порушувала закон, має нахил до пиятства, наркоманії. За два роки армія не може перевиховати людей. Тому просто нечесно звинувачувати армію у тому, що вона є першопричиною правопорушень, несе загрозу людській гідності.

Якщо вже говорити про стан дисципліни і порядку у війську, то не зайве було б зазирнути і в казарми американської армії. Відомо, наприклад, що ще до початку бойових дій проти Іраку у військових частинах США в зоні Перської затоки за декілька місяців загинуло більш як 100 чоловік. Тобто в 4 рази більше, ніж в ході війни. І це у професіоналів! Статистика свідчить, що у всіх арміях НАТО в ході бойової підготовки гинуть люди. До речі, в процентному відношенні не менше, ніж в Радянській Армії. Так само, як і у нас, тонуть підводні човни, трапляються пожежі, вибухають склади боєприпасів, розбиваються бойові літаки. Люди гинуть і через необережність у поводженні зі зброєю, через пиятство, вживання наркотиків. Навряд чи хтось буде заперечувати, що армійська служба — це ризик. Це прописна істина. Тому чи варто іронізувати з того, що виконання військових обов'язків — справа небезпечна? В будь-якій армії.

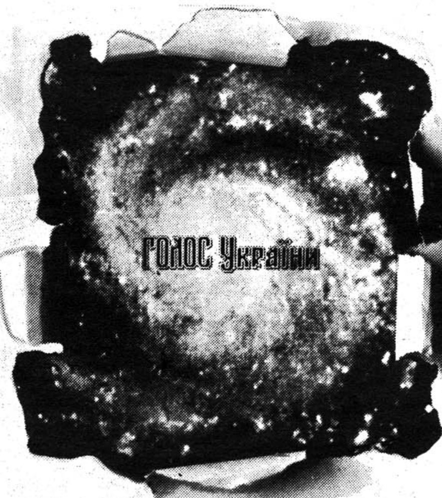
Ми чекаємо Вас

ВАМ ПОТРІБНІ НАДІЙНІ ДІЛОВІ ПАРТНЕРИ — МИ ДОПОМОЖЕМО ЇХ ЗНАЙТИ.

ВАМ ПОТРІБНА ВПЕВНЕНІСТЬ У МАЙБУТНЬОМУ — МИ ДОПОМОЖЕМО ЇЇ НАБУТИ.

ПОСТІЙНА РЕКЛАМА У ГАЗЕТІ «ГОЛОС УКРАЇНИ» ВІДКРИВАЄ:

— ШЛЯХ ДО УСПІХУ У ВАШОМУ БІЗНЕСІ;
— МІЦНИЙ АВТОРИТЕТ У ДІЛОВОМУ СВІТІ.

Наша адреса:
252047,
Київ-47,
вул. Нестерова, 4.

Телефон:
441-89-44

РЕДАКЦІЯ ПРОПОНУЄ СТОРІНКИ ГАЗЕТИ ДЛЯ РЕКЛАМНИХ МАТЕРІАЛІВ (ОГОЛОШЕНЬ, РЕКЛАМИ РІЗНОМАНІТНИХ ТОВАРІВ, ПОСЛУГ, ДІЛОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ).

ДЛЯ ЗАМОВЛЕННЯ РЕКЛАМИ ВАМ НЕОБХІДНО: НАДІСЛАТИ ГАРАНТІЙНОГО ЛИСТА, ЗА ПІДПИСАМИ КЕРІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

НОВАТОР ©
ЦЕНТР-НТТМ-КИЕВ

ЭТО ВАС ЗАИНТЕРЕСУЕТ!

ПЕРВОЕ ИЗДАНИЕ «ТОВАРНАЯ БИРЖА. БРОКЕРСКАЯ КОНТОРА. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ И БРОКЕРСКИХ КОНТОР».

Газета «Голос Украины», член Украинской универсальной товарной биржи, научно-внедренческое предприятие «Интеллектинформ» при участии «ЛТД Керамик»

предлагают пособие для руководителей предприятий, колхозов, совхозов, кооперативов и частных предприятий, других коммерческих структур.

В сборник включены материалы:
— универсальной товарной биржи;
— брокерских контор;
— формы контрактов и другие юридические документы;
— о взаимодействии предприятия и брокерских контор.

Материалы рассмотрены и одобрены специалистами в области права и госарбитража и изложены в виде текста, схем и образцов документов.

Цена сборника — 415 рублей.

В сумму затрат на приобретение сборника включена однодневная консультация в Киеве с участием специалистов биржи и брокеров, на которой вы получите ответы на интересующие вас вопросы (начало — 11.30, окончание — 16.30, приезд по вызову организаторов).

Для приобретения сборника необходимо произвести оплату по безналичному расчету на р/с 161201/467808 Горуправления Госбанка Укравтобанк Киева, МФО 322249 с пометкой «Биржа» и направить по адресу :252655, Киев-80 ГСП, Константиновская, 71, общество «Керамик», письмо с указанием № платежного поручения и суммы перечисления.

Ввиду ограниченности тиража заявки принимаются до 20 июля с.г.

УРСР
МІНІСТЕРСТВО ТРАНСПОРТУ
Територіально-виробниче об'єднання «Авторемонт»

РОВЕНСЬКИЙ АВТОРЕМОНТНИЙ ЗАВОД

Ровенський авторемонтний завод до 15 липня 1991 року приймає в необмеженій кількості на капітальний ремонт двигуни ЗІЛ-130 другої комплектності.

Адреса заводу: 266010, місто Ровно, вулиця Чернишова, 7.

ОГОЛОШУЄТЬСЯ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ КОНКУРС НА КРАЩИЙ ПРОЕКТ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКУ В МІСТІ КОЛОМИЇ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

1. Місце спорудження пам'ятника — площа Відродження (колишня площа Леніна).
2. Конкурс проводиться з дня оголошення до 15 серпня 1991 року.

Конкурсні проекти мають бути подані до 17-ї години 15 серпня 1991 року за адресою: Коломия, вулиця Й. Кобринського, Будинок вчителя.

3. Для відзначення кращих проектів встановити премії:

Одна перша — 3000 крб.
Дві другі — 1500 крб.
Дві треті — 1000 крб.

4. З автором або з авторською групою, проект якої буде визнано найкращим, буде укладено договір на дальше проектування пам'ятника.

За довідками з приводу організації конкурсу звертатися в свої обласні спілки художників або по телефону: 2-48-61 (Коломия Івано-Франківської області).

Правовий захист

За протестом прокурора

Прокуратура УРСР винесла протест в інтересах захисту трудових прав громадянки Г. Паушкіної. Свого часу Красноармійський міський народний суд Донецької області відмовив у позові Паушкіній до тресту «Красноармійськшахтобуд» про поновлення на роботі. Обласний суд погодився з таким рішенням.

Вивчення матеріалів цієї справи в Прокуратурі УРСР показало, що судові рішення винесено без з'ясування важливих обставин, які мають істотне значення для правильного розв'язання цього питання. Зокрема, не враховано те, що Паушкіна, яка звільнена з роботи за порушення правил техніки безпеки праці, не проходила відповідних інструктажів, а адміністрація не створила їй необхідних умов для роботи.

З урахуванням цих обставин судова колегія в цивільних справах Верховного суду УРСР, розглянувши протест прокуратури республіки, задовольнила його, скасувала всі судові постанови, а справу направила на новий розгляд. В результаті Красноармійський суд поновив позивачку на роботі. Їй також виплачено середній заробіток за той час, коли вона вимушено не працювала.

* * *

Заступник Прокурора Української РСР опротестував вирок Кіровського районного суду міста Кіровограда, за яким було засуджено до шести років позбавлення волі за крадіжку двадцятитрьохрічного громадянина Є. Маляренка.

За скаргою його матері справу вивчили в прокуратурі республіки і встановили, що суд не взяв до уваги обставини, які пом'якшують відповідальність. Зокрема те, що Маляренко вчинив злочин вперше, визнав вину, розкаявся, виключно позитивно характеризувався, є учасником ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, де отримав хворобу, а його мати і дружина — інваліди. З урахуванням цих обставин районний народний суд визначив надто сувору міру покарання. Тому президія Кіровоградського обласного суду, куди принесено протест, задовольнила його, змінила вирок, зменшила строк покарання з шести до трьох років.

* * *

У наш час, коли закладаються підвалини правової держави, органи прокуратури приділяють велику увагу захистові законних прав і свобод громадян, які, на жаль, ще часто порушуються.

Про це свідчить велика кількість скарг, які надходять до прокуратури. Минулого року їх було понад 300 тисяч, 284 тисячі громадян звернулися до прокурорів на особистому прийомі. Після втручання прокуратури 12 тисяч людей поновлено у своїх правах. Прокурорський нагляд сприяє захистові інтересів громадян і в разі розгляду цивільних та кримінальних справ у суді. Торік за протестами прокурорів змінено або відмінено близько дев'яти тисяч судових вироків, рішень і постанов, які суперечили закону.

Матеріали підготував прокурор відділу систематизації і пропаганди радянського законодавства Прокуратури УРСР Євген БУРДОЛЬ.

ПРО СПРАВИ ВЛАСНІ ТА ЗАГАЛЬНІ

Футбол

Позаторік луцька «Волинь» виграла чемпіонат України (так називають турнір команд другої ліги, який проводять клуби нашої республіки). Зрозуміло, що вся область святкувала успіх своїх улюбленців-футболістів. Більше того, тій перемозі лучан, здавалося, раділи в багатьох регіонах України. Надто вже симпатично грала та самобутня команда. І от, потрапивши до так званої «буферної» зони, «Волинь» посіла торік напрочуд скромне 17 місце. Не хапає зірок вона і в нинішньому чемпіонаті, перебуваючи в середині турнірної таблиці. Волиняни виступають напрочуд нестабільно. Скажімо, поступаються одному з аутсайдерів — «Галичині» — 1:3, а потім їдуть до Львова і перегравують «Карпати» — 1:0, які ходять в лідерах.

Отож, після позаторішнього піку спостерігається певний спад у грі «Волині». Які ж причини? Про це запитав одного з тренерів волинян, досвідченого фахівця Юрія ДЯЧУКА-СТАВИЦЬКОГО.

— Їх кілька. Перша та, що команда помітно постарішала. Багатьом гравцям ось-ось мине тридцять. Тому мусимо на ходу вводити нові сили. Новобранці — в основному 18—22-річні футболісти: воротар Андрій Гайдук, захисники Сергій Круковець, Ігор Карімов, півзахисники Сергій Богунов, Юрій Сардачук, нападаючий Любомир Вовчук.

Нинішнього року сталася й зміна тренерського складу. Анатолій Кварцяний з групою футболістів, які вірою і правдою відслужили «Волині», переїхав до Польщі.

— Ви назвали групу молодих спортсменів. Цікаво, а вони місцеві вихованці?

— На жаль, не можу сказати, що футбольна школа «Волині» готує для нас потрібної якості резерв. Як правило, луцький клуб вкомплектовувався за рахунок галичан. Але тепер і на Львівщині кадрова проблема стоїть гостро. Адже там три свої команди: «Карпати» (Львів), «Галичина» (Дрогобич) і «Карпати» (Кам'янка-Бузька). Виходить, що у Луцьку мають серйозно замислитись над проблемою резерву. Раніше в футбольних школах України проходили конкурсні відбори. Тепер у хлопців багато спокус: відео, дискотеки тощо. Отож, доведеться працювати посилено, пропагуючи футбол серед молоді.

А поки що набираємо юнаків з інших місць, привозимо на Волинь, шліфуємо їхнє вміння, доводимо до потрібних кондицій.

— Чи задовольняє команду її матеріально-технічна база?

— Вона у нас більш-менш пристойна. За сім кілометрів від Луцька, в селі Дачному, розмістився наш центр підготовки: два поля — з трав'яним покровом і синтетичне, зал, спальний корпус, сауна. Маємо автобус і машину. Але почувалися б значно упевненіше, якби об'єдналися зі стадіоном «Авангард». Збільшилися б кошти, розширився автопарк, скоротилися б штати. А то відбувається елементарне дублювання. Адже колектив цієї споруди працює також на футбол.

— Давайте відійдемо від ваших, так би мовити, власних справ і поговоримо про чемпіонат у «буферній» зоні. Як він вам видається?

— У цьому турнірі нинішнього року немає фаворитів. Щоправда, слід відзначити, що тон у змаганні задають українські клуби. Однак і тернопільська «Нива», і львівські «Карпати», які претендують на чільні місця, особливим чимось, як на мене, від решти не відрізняються. Просто це організованіші й фінансовоспроможніші команди.

Взагалі у мене до нашої зони ставлення критичне. Вона передбачає великі переїзди та перельоти. Скажімо, їздити сьогодні до Азербайджану і дорого, і з боку безпеки лячно. Виходить, що наша головна мета зводиться не до того, щоб вигравати, або принаймні розходитися з суперниками мирно, а щоб повернутися додому без ускладнень.

Ще один важливий момент: суддівство. Не говоритиму про його якість. Вона відома широкому загалу. Мова про інше. Скажімо, граємо ми вдома. А судді у нас один — з Баку, другий — з Москви, третій — з Волгограда, комісар — з Ростова. Прилітають вони, зрозуміло, по одному. Луцький аеропорт великі літаки не приймає. Тому служителі футбольної Феміди приземлюються у Рівному, Львові, Бресті. За цими адресами ганяємо транспорт. А це сотні кілометрів. Судді ще й на нашому повному утриманні: забезпечуємо їх квитками на літак, поїзд, харчуванням, готелем. Обходиться все це в чималу суму. Вихід тут один: українські команди мають обслуговувати наші ж арбітри. На матчі з колективами з інших республік можна запрошувати сусідів: білорусів, молдаван.

Але є найкращий вихід: проведення національного чемпіонату України.

— Як ви собі все це уявляєте?

— У республіці є 16—18 команд, які утворили б перший дивізіон майстрів. Вистачить колективів і для другого, й для третього. І переїздів буде менше. Віртуальне, вони будуть, але не такими далекими. Звісно, скоротяться й фінансові витрати.

Мені, звичайно ж, зауважать, що в Києві не ходитимуть на «Ниву», «Полісся», «Стахановець». А сьогодні, скажіть, хіба в Києві на футбол аншлаги? Більше того, республіканський футбол і не повинен замикатися лише на шановній столиці. Натомість на матчах за участю нинішніх колективів вищої ліги чемпіонату Союзу РСР стадіони інших міст України будуть заповнені.

Додам до цього, що ми не втрачали б великої кількості наших гравців, які їдуть на заробітки до інших республік. Через кілька років рівень команд значно підвищився б. Нарешті, вихід на міжнародну арену — найголовніша мотивація. Гадаю, що треба вже нинішнього року робити щось конкретне.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

РЕПОРТЕРИ ВИКЛИК ПРИЙНЯЛИ

Наближається ювілей Республіканського стадіону в Києві. 50 років тому, 22 червня 1941, ця споруда мала святкувати своє відкриття. Головною подією того дня мав стати футбольний матч київського «Динамо» і московських армійців. Але не судилося його зіграти з відомих причин.

І от на головній спортивній арені України наступної суботи відбудеться інша зустріч. Збірна студентів-іноземців, що навчаються в Київському інституті фізкультури, запропонувала помірятися силами з командою «Пресинг», яка складається з журналістів республіканських газет, телебачення та радіо.

Символічний удар по м'ячу рівно о 16.00 зробить Олег Петрович Лоєвський — ветеран футболу і війни, бойовий офіцер. Це він мав захищати ворота киян у тому далекому червневому дні буремного 1941 року.

Запрошуються всі любителі футболу, особливо шановні ветерани війни, прийти в суботу на Республіканський.

Спонсори цього матчу: дирекція стадіону, колектив Баранівського ордена Жовтневої Революції фарфорового заводу (директор В. Савич, президент футбольного клубу «Керамік» А. Талько, начальник команди М. Никитчин). Можливо, хтось ще захоче приєднатися до цього гурту. Тоді дзвоніть, будь ласка, до директора Республіканського стадіону Сергія Демидова. Телефон: 224-39-64.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Кожний гравець югославського клубу «Црвена звезда» (Белград) отримав за виграш Кубка європейських чемпіонів з футболу по 65 тисяч німецьких марок. Цю премію у повному розмірі дістануть усі футболісти, які виходили на поле стадіону італійського міста Барі під час фінальної зустрічі з французьким «Олімпіком» (Марсель), а ще й тренер Люпко Петрович і технічний директор Драган Джаїч. Гравці, які знаходилися в запасі, отримають половину суми.

* * *

Хокей з шайбою завойовує нових прихильників у світі. Ось уже й у еквадорській столиці — Кіто, яка знаходиться в кількох кілометрах від екватора, відкрилася секція з льодового хокею. В збудованому нещодавно критому спортивному комплексі на штучному льоду південноамериканські хлопчики починають освоювати «абетку» хокейної майстерності.

* * *

Джон Макінрой, зірка американського тенісу, втретє став батьком. У Малібу (США) його дружина, знаменита в минулому кіноактриса Татум О'Ніл, народила Емілію-Катерину.

* * *

До Міжнародної федерації гімнастики (ФІЖ) прийнято національні організації Кабо-Верде (Острови Зеленого Мису), Кот-д'Івуар, Гондурасу, Монако, Шрі Ланки, Намібії, Сенегалу. Тепер ФІЖ об'єднує 99 федерацій.

Коли дивишся на цей знімок, мимоволі на думку йде запитання: «Чим заклопотаний, козаче?». Здавалося б, у капітана збірної СРСР, заслуженого майстра спорту, популярного українського футболіста Олексія Михайличенка все гаразд... Нещодавно він став чемпіоном Італії, виступаючи в клубі «Сампдорія» з Генуї. Але останнім часом у нашу та зарубіжну пресу просочилася інформація, що, мовляв, Михайличенко не проти переїзду до Шотландії, куди його кличуть. Там у клубі «Глазго Рейнджерс» вже виступає один киянин Олег Кузнецов. То, може, до нього й приєднається білочубий Олексій.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Олександр Білик.

Чергові редактори — Анатолій Солонський, Віталій Жежера.

Автор макета, змінний секретар — Євгеній Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори:
Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники:
Тетяна Балюк, Алла Буднікова, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти:
Віктор Процун, Раїса Гринюк.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.300.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151171.